

СТЕНОГРАМА

слухань у Комітеті з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних менших і міжнаціональних відносин на тему: "Стан виконання Національної стратегії у сфері прав людини"

27 листопада 2019 року

Ведуть засідання голова підкомітету Тарасенко Т.П. та представник Української Гельсінської спілки з прав людини Семьоркіна К.О.

ТАРАСЕНКО Т.П. Шановні, доброго дня! Я прошу всіх займати місця, ми за хвилинку розпочинаємо.

Ще раз доброго дня! Ми розпочинаємо наше комітетське слухання з приводу стану виконання Національної стратегії у сфері прав людини.

Від імені Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних менших і міжнаціональних відносин вітаю вас на комітетських слуханнях. Сьогодні на заході у нас присутні народні депутати України, представники органів виконавчої влади, громадських та міжнародних організацій.

Я щиро вдячний всім присутнім за те, що знайшли час та прийшли на дане комітетське слухання, тому що права людини – це основне положення, яке повинно дотримуватись державою в Україні. 25 серпня 2015 року Указом Президента України з метою створення дієвого механізму всебічного забезпечення в Україні прав і свобод людини та громадянина було затверджено Національну стратегію у сфері прав людини. Одним із головних

завдань стратегії є забезпечення пріоритетності прав і свобод людини під час визначення державної політики, прийняття рішення органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Також важливою метою є об'єднання суспільства довкола розуміння цінності прав і свобод людини.

Детальні кроки щодо досягнення очікуваних результатів національної стратегії було визначено у плані дій з її реалізації на період до 2020 року. Наразі ми маємо таку ситуацію: термін плану дій в цьому році вже закінчується, а національна стратегія вже давно потребує суттєвого перегляду та внесення комплексних змін і доповнень, які б враховували ті зміни, що відбулися в нашій державі за останні 5 років та які б відповідали вже новим викликам сучасності.

Метою нашого сьогоднішнього заходу є підведення підсумків виконання національної стратегії та плану дій за період з 2015 по 2020 роки, зокрема: вимір стану досягнення стратегічних напрямів; з'ясування причин невиконання окремих заходів плану дій; формування пропозицій для перегляду національної стратегії з метою актуалізації її стратегічних напрямків; вироблення пропозицій щодо форми, змісту та індикаторів виконання нового плану дій.

Щороку на сайті Міністерства юстиції України оприлюднюється звіт про виконання плану дій. Також альтернативний звіт готують та оприлюднюють правозахисники. На жаль, як свідчать результати періодичного моніторингу, рівень виконання плану дій з року в рік залишається стабільно низьким. Тому нагальною є потреба в здійсненні аналізу всіх причин неналежного виконання плану дій та пошуку оптимальних шляхів їх усунення. Вважаю, що парламент, уряд та громадськість мають об'єднати свої зусилля та працювати злагоджено разом над оновленням стратегії та плану дій. Тобто фактично ми маємо зараз на меті почути думку громадськості і напрацювати новий план дій на майбутнє.

Зі свого боку можу запевнити, що комітет готовий брати участь у розробці та підтримати всі якісні законопроекти, спрямовані на виконання завдань стратегії. Зважаючи на те, що національна стратегія є дуже об'ємним за своїм обсягом документом, ми не будемо розглядати її окремо по всіх стратегічних напрямках, а приділимо увагу виключно предметам відання комітету.

Передусім я хочу привернути увагу до кричущих проблем у сфері прав людини, що спричинені військовою агресією Російської Федерації в окремих районах Донецької і Луганської областей та тимчасову окупацію АР Крим. План дій містить низку заходів, спрямованих, зокрема, на створення належних умов для реалізації та захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, однак більшість з них досі, на жаль, залишаються нереалізованими. А найгостріші проблеми, з яких по частях стикаються внутрішньо переміщені особи, зокрема, здійснення соціальних виплат, в тому числі пенсій, забезпечення житлом, визначення порядку виплат компенсацій за зруйноване або пошкоджене житло досі залишаються невирішеними.

У жовтні цього року наш комітет провів 5-денне розширене виїзне засідання з метою здійснення моніторингу дотримання прав людини, які проживають в районі проведення операції Об'єднаних сил та на тимчасово окупованих територіях у Донецькій і Луганській областях. В ході проведення зустрічей та на засіданнях комітету в місті Северодонецьку та в місті Краматорську обговорювались соціально-економічні та гуманітарні проблеми, з якими щоденно стикаються громадяни по обидва боки лінії розмежування.

Також хочу згадати і про національні меншини, які в умовах збройної агресії особливо потерпають від утисків та жорстокого поводження з боку окупаційної влади. Комітет на першому ж своєму засіданні підняв питання щодо необхідності вдосконалення інституційного забезпечення, формування та реалізації державної етнонаціональної політики. Враховуючи,

що ми обмежені в часі, я не можу окремо та детально зупинитися на всіх стратегічних напрямках.

Сьогодні у нас заплановано заслуховування інформації представників центральних органів виконавчої влади, відповідальних за реалізацію відповідних пунктів плану дій в частині питань, віднесених до предмету відання комітету. Також будуть представлені результати моніторингу національної стратегії і плану дій, проведеного організаціями громадянського суспільства. За результатами комітетських слухань будуть підготовлені відповідні рекомендації.

Сьогодні у нас до розгляду заплановано багато питань, але кожне з них є не лише актуальним та важливим, але й досить об'ємним. Проте час заходу обмежений. Ми маємо закінчити наш захід о 13:30, оскільки після нас Комітет з питань освіти, науки та інновацій також проводить власні комітетські слухання, тому прошу всіх доповідачів та виступаючих дотримуватися регламенту.

Ще декілька слів про регламент. На весь захід відводиться до 3,5 годин. Нашу роботу ми спланували так, щоб мали можливість виступити і представники громадськості, і представники органів державної влади. Всім доповідачам надається слово під час виступу до 5 хвилин. Ми трохи запізнились з початком наших слухань, тому, якщо залишиться час, ми маємо надію, що буде проведена ще дискусія. В дискусії кожному доповідачу буде надано слово до 3 хвилин. На початку свого виступу прошу всіх доповідачів називати ім'я та також представлятись, яку організацію чи орган державної влади він представляє, оскільки ведеться стенограма.

Модератором сьогоднішнього заходу буде представник Української Гельсінської спілки з прав людини Ксенія Семьоркіна. А зараз я з радістю передаю слово голові Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні Матільді Богнер.

МАТІЛЬДА БОГНЕР. *(Виступ іноземною мовою)*

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, пані Матільда.

І хотіла б далі до вітального слова запросити Постійного Представника Президента України в Автономній Республіці Крим, сьогоднішній представник від Президента Антон Кориневич.

КОРИНЕВИЧ А.О. Дякую, пані Ксенія.

Доброго дня, шановні колеги! Радий вас всіх вітати. І щиро дякую комітету за запрошення на ці слухання і, власне, за їх проведення, тому що, дійсно, важливість цієї теми сьогодні важко переоцінити. І я тут дозволю собі говорити, по суті, в подвійній якості: і як Представник Президента в Автономній Республіці Крим, і як голова робочої групи з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Комісії з питань правової реформи, оскільки, безумовно, те, про що сьогодні будуть говорити наші шановні експерти, безумовно, переплітається з обома напрямками, власне, цієї професійної діяльності.

Найважливіше для нас зараз зрозуміти, що нам потрібно актуалізувати Національну стратегію у сфері прав людини і відповідний План заходів щодо виконання цієї стратегії таким чином, щоби ми належним чином там забезпечували захист прав громадян України, які проживають на тимчасово окупованих територіях і Криму, і Донбасу. Тобто, безумовно, ми повинні актуалізувати, адаптувати її до тих питань деокупації та реінтеграції, які ми так чи інакше напрацьовуємо, і, відповідно, комітет, і комісія з питань правової реформи. І таким чином, дійсно, цей документ, він може, умовно кажучи, мати оцю важливу складову удосконалену щодо деокупації та реінтеграції захисту прав наших громадян, що перебувають поки що, на жаль, на тимчасово окупованих територіях.

Також видається, що актуалізація національної стратегії та відповідного плану заходів це є важливе завдання в контексті реалізації завдань і принципів, елементів, засад перехідного правосуддя, оскільки ми сьогодні в робочій групі вже, по суті, фіналізували текст концепції засад державної політики і захисту прав людини в умовах подолання наслідків збройного конфлікту. І відповідно це, безумовно, рамковий документ, який, скажімо так, встановлює червоні лінії так звані, встановлює ті орієнтири, щодо якого повинна рухатись далі правова система, законодавство. І, власне кажучи, якраз оця наша Національна стратегія у сфері прав людини та План заходів на її виконання, вони можуть також корелюватися і бути тими нормативно-правовими актами, тими документами, які і діють, діятимуть вже на виконання відповідної концепції перехідного правосуддя.

Тож тут, безумовно, все цікаво переплітається. І для нас важливо, щоб це все працювало як єдиний механізм і щоб це все давало відповідно практичний результат. Ми зі свого боку, з боку робочої групи з питань реінтеграції тимчасово окупованих території, тут багато наших членів є, і пан Олександр, і пані Альону бачу, бачу, пані Тетяна Дурнєва теж є у нас тут у програмі, інші колеги. Ми абсолютно готові теж включитися до напрацювання актуалізації відповідної Національної стратегії у сфері прав людини і напрацювання плану заходів, і відповідно корелювання цих нормативно-правових актів в концепцію перехідного правосуддя, якщо до того часу вона вже буде прийнята і затверджена.

Тож для нас це важлива річ. Ми готові співпрацювати з Міністерством юстиції, з міжнародними партнерами, з Комітетом з деокупації та реінтеграції і, власне кажучи, з громадськими організаціями. Ми абсолютно відкриті для всіх для того, щоб ми належним чином забезпечили функціонування цих всіх механізмів. Ну, і оскільки вже пан Тарас зазначав про виїзне засідання на Донеччині та на Луганщині, ми щиро віримо, що в нас буде таке гарне виїзне засідання на Херсонщині. Так, планується воно на

початку наступного року, представництво Президента є співорганізатором наразі цього виїзного засідання. Тож, безумовно, для нас теж важливо, щоб ми мали розуміння, що відбувається, як відбувається, поспілкуватися з людьми, які перемістилися з тимчасово окупованих територій, які проживають наразі на тимчасово окупованій території.

Таким чином, дійсно, це буде ще одним важливим таким майданчиком для того, щоб ця актуалізована стратегія і план заходів на її виконання, вони, дійсно, відповідали тим потребам, які не тільки бачимо ми тут, в Києві, чи в інших містах, а які потрібні нашим громадянам, які проживають на тимчасово окупованих територіях. Тож це все дуже важлива робота. Мені здається, я вклався в регламент. Щиро бажаю сьогодні всім плідного та ефективного дня.

Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, пане Антоне.

Дійсно, дуже приємно, що є співпраця і Офісу Президента, і Верховної Ради, і Кабінету Міністрів.

І хочу передати слово як головному двигуну взагалі і відповідальному не лише як виконавцю плану дій, а й відповідальному за підготовку навіть річного звіту і щодо виконання Плану дій з прав людини заступнику міністра юстиції Олександрю Банчуку.

БАНЧУК О.А. Дякую, Ксенія.

Доброго дня всім! Вже я би почав не з такого офіціозу. Дуже приємно також, тому що коли розроблялась стратегія, план заходів, в іншій якості був. І якщо би ще два місяці і, мабуть, менше, ви запитали, що є важливіше, ніж права людини в мене, то, звичайно, там є відповідна стратегія, план заходів, я би сказав, нічого немає. А зараз я мушу як чиновник, який... раніше критикували там відкрите наше засідання, розповісти і сказати, хто у нас

залишитися і буде. Тому що, виявляється, щось є інше там, доручення міністра, міжнародні, да. І тому я справді спочатку сам вибачаюсь, але є, справді, і у нас залишається представник Іван Шемелинець, який директор Директорату з прав людини Міністерства юстиції, який відповідно на всі деталі з приводу і звіту, і стратегії, і планів, він, скажемо, кваліфіковано і фахово зможе відповісти.

Але я також би хотів підтримати позицію Антона щодо наразі координації різних, справді, ініціатив, які на рівні Офісу Президента відбуваються і уряду. Тому що... ну, і вона важлива для того, щоб опрацьовувати або оновлювати стратегію і план заходів. Тому що, наприклад, якщо ми подивимося на програму діяльності уряду, затверджену Верховною Радою, вона передбачає, наприклад, в частині Міністерства юстиції дві цілі, вони там під такими кодовими цифрами 12.3 і 12.4. Одна з них стосується: українці менше стикаються зі злочинами через зменшення тюремного населення і зменшення рецидиву. І друга – це особи, українці, які потрапляють у складну життєву ситуацію, отримують юридичний захист. Тобто ви бачите, що ці дві цілі, а під ці цілі, затверджені Верховною Радою, розробляється концепція на рівні уряду і план заходів. От якраз сьогодні о 13:00 в Комітеті правової політики ми будемо з депутатами, членами Комітету правової політики Верховної Ради, ми будемо обговорювати план заходів на реалізацію цієї цілі 12.3, яка передбачає суттєві, скажемо, заходи щодо декриміналізації певних діянь, щодо збільшення альтернативних покарань, щодо реформи нарешті пенітенціарної системи. І тому ці складові, і ми бачимо, що вони і відображені в стратегії, вони наразі знаходять відображення в інших стратегічних або, скажемо, таких документах, які готуються на рівні уряду. І вони зараз і, справді, ну, насправді дуже складне завдання зараз змодерувати ці процеси, щоб, справді, ті основні речі, які закладені в стратегії, вони певним чином, можливо, не заперечувались або

іншим чином не були викладені в інших документах, які зараз формуються новим парламентом і новим урядом.

На додаток до цього, що також потрібно розуміти, є, Антон вже згадував Комісію з правової реформи, де є відповідна група щодо реінтеграції, є відповідна робоча група судової реформи, і де також готується проект концепції і складова національної стратегії. Потрібно поглянути на цей блок цієї концепції. І є група з реформи кримінальної юстиції, і також де розробляється там... Я там є членом в цій групі. І також, звичайно, основний посил всіх членів робочої групи наразі, робочої групи з реформи кримінальної юстиції, президентської Комісії з правової реформи, звичайно, є в тому, щоби, справді, ще на рівні закону ще збільшувати гарантії захисту прав людини. Тобто, в принципі, ідеї всі, вони не заперечуються, і вони тільки розвиваються. Але, звичайно, потрібна оця певна координація з цими аспектами.

Також те, що новини, порядок денний сьогоднішнього уряду. Одним із питань є затвердження Плану дій на реалізацію національної стратегії правосуддя для неповнолітніх. Одним із питань є, це також складова, на мій погляд, всіх цих процесів, і зараз цей план заходів на уряді. Я сподіваюсь, що сьогодні буде затверджено, тому що в порядку денному засідання уряду сьогодні є.

Ну, і новини, які ви, можливо, поки в звітах не знайдете, в офіційних документах, це те, що, я би вважав, що за цей час, поки я на посаді, вдалося просунути. Перше, звичайно, це зміни, які вже ухвалені. Це, звичайно, був президентський законопроект щодо Кримінально-процесуального кодексу і, наприклад, щодо залучення експертів. Тобто, на мій погляд, коли попередня модель, коли тільки державні експерти, тільки через слідчого в суді це йшло не на користь правам людини. І це обмежувало права людини. І, звичайно, скажемо, зміна цієї процедури – це один із аспектів, який передбачений

відповідним законом, який уже ухвалений і набрав чинності, зміни до Кримінально-процесуального кодексу.

Але два інших законопроекти, які передбачені національної стратегією і планом дій, вони зараз, це те, що, очевидно, я думаю, що нічого я не порушу, якщо скажу, що вже, наприклад, два законопроекти – це щодо суду присяжних і щодо створення фонду відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів, вони пройшли погодження Міністерства фінансів. І найближчим часом вони, сподіваюсь, вже будуть в уряді і будуть йти вже від уряду до парламенту для того, щоб позиція та... знову ж ми бачимо в блоці правосуддя і кримінальної юстиції ці напрямки, які передбачені стратегією, і ми, звичайно, і я особисто бачу, що яким чином реалізовувати ці положення.

Я ось таким чином, то мій основний був, скажемо, таке звернення до того, що справді потрібно, складна робота по узгодженню різних ініціатив на рівні уряду і Офісу Президента. І щоби прослідкувати, щоб всі концептуальні і стратегічні документи, вони лягали в канву і одній логіці нашої Національної стратегії з прав людини.

І друге, що все-таки я, по крайній мірі, стараюсь, звичайно, що всі ініціативи, які наразі від уряду виходять у сфері правосуддя і кримінальної юстиції, щоби вони також йшли на реалізацію відповідних європейських стандартів і положень відповідно стратегії.

Дякую поки що.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, Олександр.

Дуже приємно, що ми можемо навіть вже поставити декілька пунктів виконано. Це статистика майже..

БАНЧУК О.А. *(Не чути)*

СЕМЬОРКІНА К.О. Добре. Будемо схрещувати пальці. Дякую.

І хотіла б до вітального слова запросити watchdog за дотриманням прав людини і в той же час партнера для уряду щодо реалізації, належного забезпечення прав людини, виконавчого директора Української Гельсінської спілки з прав людини Олександра Павліченка.

ПАВЛІЧЕНКО О.М. Доброго дня, шановні учасники. Українська Гельсінська спілка була якраз ініціатором розробки національної стратегії і брала активну участь у підготовці плану дій, і, відповідно, потім моніторила виконання плану дій, реалізацію конкретних положень. І сьогодні про це будемо говорити далі.

Для нас основним було не лише виконання формальних показників, індикаторів так званих у виконанні стратегії, а саме поліпшення або аналіз ситуацій, наскільки змінюється ситуація з правами людини не відносно до того, які були вже вчинені заходи відповідно до національної стратегії. І про це сьогодні більше скаже Світлана Колишко, яка буде аналізувати цю ситуацію, і будемо говорити всі далі в конкретних виступах.

Що я хотів би коротко зазначити, що саме основне, на що була націлена стратегія, це поставити права людини в фокус державної політики, змістити фокус на забезпечення пріоритетності реалізації прав і свобод людини. І поки що це завдання в цілому виконати нам не вдалося. Якщо ми будемо говорити про індикатори, стільки там відсотків було виконано, 28, 30 чи трошки більше, ми говоримо десь про третину виконання національної стратегії. Але саме основне, на що я хотів би звернути увагу і що зараз було би дуже актуально і важливо, навіть коли ми говоримо про політичне рішення в плані "нормандського формату", неурядові організації завжди наголошують, що фокус на дотриманні прав людини і права людини мають стояти і включені саме в переговори і на таких високих міжнародних майданчиках. Це так само, ми про це скажемо трошки пізніше, має бути і в актуалізації нової стратегії, і в розробці нового плану дій.

І, власне, ті зміни, які відбулися, і децентралізація, реформа, вони тягнуть за собою нові виклики і, зокрема, включення нових гравців в підготовку нової стратегії або в актуалізацію вже нинішньої, і в розробці нового плану дій. Зокрема, органи місцевого самоврядування, які стають активними гравцями, збільшена кількість неурядових організацій, які так само мають нові фокуси роботи. І залишаються ті ж самі виклики, які не були подолані, це і ратифікація Римського статуту, ратифікація Стамбульської конвенції, уже було сказано про реформу судочинства з запровадженням повноцінного суду присяжних, це пенітенціарна реформа, яка проговорювалася багато, але насправді ситуація не змінилася ані на йоту в цій системі. Це дуже важливо, що особи, які повертаються на сьогоднішній день, ті, хто був в місцях несвободи на окупованих територіях чи в анексованому Криму, мають отримувати відповідний статус і відповідну, скажімо так, до цього статусу програму реабілітації, забезпечення підтримки і таке інше.

І пропозиції УГСПЛ залишаються ті ж самі, що і були на етапі підготовки національної стратегії і плану дій, але вимагають і, крім того, що ми говоримо, що має відбуватися документування злочинів проти людяності на території збройного конфлікту, визначення статусу осіб, які перебувають в місцях несвободи на території окупованого Криму або непідконтрольних українських територіях на Донбасі, в Луганській і Донецькій областях. Це і механізм перегляду обраних запобіжних засобів та вироків особам в місцях позбавлення волі протягом встановленого строку з моменту відновлення контролю.

Що ми будемо робити з тими особами, які засуджені так званими органами, як їх називати, суди "ДНР" і "ЛНР" так звані? А таких осіб там зараз уже тисячі нараховується. І так само розробка стратегії та правової позиції держави щодо цивільних, кримінальних та адміністративних

проваджень, які здійснювалися, вчинялися на тих окупованих непідконтрольних сьогодні територіях. Що ми з цим всім будемо робити?

І я би, завершуючи, сказав, що дуже важливо, ще раз повторюю, розробка стратегії щодо відновлення прав і повернення цих прав всім вразливим групам, які перебувають на територіях, які на сьогоднішній день непідконтрольні Україні. І це має так само бути одним з пріоритетних пунктів. Ми повинні працювати, ось казав Антон, з питаннями реінтеграції, повернення окупованих територій. Але ми говоримо не про території, ми говоримо про населення. І ми говоримо про повернення прав людини тим, хто сьогодні їх позбавлений, в повному обсязі позбавлений з боку держави Україна.

І метою сьогоднішніх слухань в парламенті є зробити стратегію більш дієвим інструментом, вона сьогодні є, але не повністю функціональною. І от наше завдання – подивитися, як актуалізувати, конкретизувати ці плани, щоб вони були, справді, реальними і щоб ми всі долучилися до їх реалізацій.

Дякую. І успішної роботи всім.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, пане Олександрє.

І перед тим, як перейти безпосередньо до слухань за визначеними тематиками, хотілося б швидко окреслити, яким чином ми можемо посилити і парламентський контроль, і координацію між парламентом та Кабінетом Міністрів у забезпеченні і виконанні міжнародних договорів у сфері прав людини, оскільки значна частина цих положень, вона закладена і в національній стратегії, і в плані дій.

І за результатами аналізу запрошую до слова Мирослава Лаврінка, консультанта Проекту ЄС-ПРООН з парламентської реформи.

ЛАВРІНОК М.В. Дякую, Ксенія.

Оскільки протокол вимагає, я ще раз назвусь. Мирослав Лаврінок, консультант Проекту парламентської реформи Європейського Союзу і Програми розвитку ООН. Темою мого виступу є представити вам основні тези документу, який у вас є в роздаткових матеріалах. Ось так він виглядає. Це документ, який стосується майбутніх інструментів посилення парламентського контролю та сприяння координації між Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів для забезпечення виконання міжнародних договорів у сфері прав людини.

Тут уже згадувалося попереднім виступаючим, от Олександр говорив про координацію між Офісом Президента і Кабінетом Міністрів, Міністерством юстиції і так далі. Тобто є певні механізми, які є відносно сталими і відносно універсальними, тому що парламентаризм доволі відносно така універсальна річ, і не менш універсальними, навіть більш універсальними є права людини. І відповідно склалася певна практика. Наприклад, 15 європейських держав, досвід яких проаналізовано у цьому посібнику, у цих рекомендаціях, вони мають певну сталу практику. Відповідним чином можна говорити про те, що в Україні також ця практика може бути застосована. Деякі елементи, які згадані у цьому документі, уже працюють. Тобто, наприклад, у нас є профільний комітет у парламенті, у нас є національний превентивний механізм, у нас є стратегія у сфері прав людини, тобто це ті речі, які в європейських державах є загальноприйнятними і які є сталими і традиційними, давно практикуються і мають свої результати і успіхи.

Отже, сам документ був підготовлений в рамках Проекту парламентської реформи ЄС-ПРООН. І я коротко розкажу про основні тези. Власне, те, що я вже згадував, є два основні види механізмів парламентського контролю за виконанням урядом міжнародних договорів у сфері прав людини.

Перший вид – це інституційні і бюджетні механізми моніторингу. І другий – це ті, які пов’язані безпосередньо із законодавчою роботою. Інституційні і бюджетні механізми моніторингу включають дотримання рекомендацій та рішень органів ООН з контролю виконання договорів та спеціальних процедур, створення парламентських органів з прав людини, створення національних інституцій з прав людини, прийняття бюджету з виділенням достатніх коштів для імплементації стандартів прав людини, прийняття національного плану дій (власне, те, що у нас уже є, працює і розвивається), моніторинг дій уряду з реагування на судові рішення, постановлені не на користь уряду у сфері прав людини.

До механізмів, які пов’язані із законодавчою роботою, тобто мається на увазі контроль якості законодавства та проектів нормативно-правових актів, відноситься: нагляд за виконавчою гілкою влади, контроль її актів на предмет відповідності міжнародним стандартам у сфері прав людини; прийняття в рамках національного законодавства законів, які надають більше можливостей для запровадження таких стандартів; і контроль проектів актів, наявність певної методики перевірки цих законів та проектів на дотримання міжнародних зобов’язань у сфері прав людини.

Коли ми говоримо про механізми, то ми маємо на увазі певні інструменти, прийоми, повноваження, якими можуть скористатися парламентарі для захисту, просування і реалізації прав людини. Отже, про те, які механізми моніторингу застосовуються в парламентах європейських країн.

По-перше, йдеться про саме такий загальний механізм – це дотримання рекомендацій та рішень органів ООН з контролю виконання договорів та спеціальних процедур. Спеціальний парламентський механізм існує у Сполученому Королівстві. Оцінку дій уряду в частині втілення міжнародних зобов’язань здійснює Спільний комітет з прав людини парламенту. Мається на увазі спільний комітет обох палат. Також в інших

країнах, в більшості насправді країн, які були об'єктом цього дослідження, такий контроль здійснює омбудсмен або інша інституція, яка займається правами людини в рамках своїх загальних повноважень з моніторингу дотримання Конвенції ООН.

Що стосується створення парламентських органів з прав людини, то існують три основні моделі, які можна умовно виділити. Це спеціалізована модель, у якій існує єдиний постійний комітет із повноваженнями, що в основному або виключно стосуються прав людини. Це наскрізна модель, у якій жоден комітет не має повноважень, що охоплюють питання прав людини. Замість цього такі питання розглядають комітети в тому випадку, коли це необхідно, коли це стосується їхньої компетенції у межах їхніх повноважень. І гібридна модель, у якій існує більш ніж один комітет, сфера зацікавлення якого чітко пов'язана із питаннями прав людини.

Що стосується національних інституцій захисту прав людини, то вони є у всіх 15 державах, які були об'єктом дослідження, але мають певні відмінності у статусі у межах своїх повноважень. Омбудсмени як парламентські інститути або призначені парламентами незалежні посадовці діють у більшості країн. І, в принципі, крім цього, є певна особливість. Наприклад, в трьох з країн, які досліджувалися, є також додаткові інститути. Разом із посадою омбудсмена створено незалежні держані інституції, на які покладено такі повноваження. Це, наприклад, Данський інститут з прав людини, Нідерландський інститут з прав людини і Центр з прав людини у Фінляндії.

Що стосується спеціальних процедур прийняття бюджету з виділенням достатніх коштів для імплементації стандартів прав людини, то така процедура є лише в Сполученому Королівстві. Стратегія у сфері прав людини, яка зараз є в Україні, вона є стандартним інструментом для всіх країн, які досліджувалися. Тобто у всіх 15 державах така стратегія існує і виконується, є звичайним інструментом.

Власне, ви можете більш детально про це почитати в самому документі. Я гадаю, що є суть зосередитися і використати час, який відведений для виступу, саме на рекомендаціях. І, виходячи з результатів дослідження, рекомендували би посилити контрольну функцію комітетів і забезпечити їх співпрацю з Уповноваженим Верховної Ради з прав людини. Це потребуватиме внесення змін до законів про комітети Верховної Ради, про Уповноваженого Верховної Ради і до Регламенту Верховної Ради. Потрібно буде уточнити предмети відання окремих комітетів.

Також пропонується підтримати пропозиції Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій, національних меншин і міжнаціональних відносин і Комітету з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва про створення спільної робочої групи. На базі спільної робочої групи комітети мають намір напрацювати пропозиції щодо здійснення парламентського контролю. В основу діяльності цієї робочої групи пропонується покласти матеріали, власне, цього документа, який презентується.

Наступною рекомендацією є посилення спроможності Апарату Верховної Ради. Ідеться, зокрема, про експертний потенціал секретаріатів комітетів та збереження інституційної пам'яті. А також було б добре посилити ефективність контрольних повноважень парламенту, зокрема, шляхом впровадження "дня запитань до Уряду" замість теперішньої "години запитань до Уряду".

І, крім того, пропонується змінити процедури проходження законопроектів у Верховній Раді. Так чи інакше мають існувати сталі методики, які будуть засновані на підході, який заснований на правах людини. Це стосується як і розроблення законопроектів, так і аналізу уже існуючих законів, також актів, які впроваджує уряд.

І також остання з рекомендацій. Також вона стосується запровадження підходу, заснованого на правах людини, у бюджетний процес.

Дякую за увагу.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, Мирослав.

У нас є партнер та сусідній комітет, на якого покладено саме контроль за виконанням, інститут міжнародних зобов'язань. І я думаю, є, що сказати пані Марині Бардіній, заступнику голови Комітету з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва.

БАРДІНА М.О. Дякую, Ксенія.

Дійсно, підтримую тезу вашу про партнерство. Абсолютно раді до співпраці, і вважаємо, що така співпраця є правильною і необхідною в межах нашого парламенту. Разом з тим, я хочу подякувати ініціаторам і організаторам сьогоднішнього заходу, тому що, дійсно, слухання на тему виконання взагалі Національної стратегії у сфері прав людини, аналізу тих проблемних моментів, тих успіхів, які є в нашій країні з реалізації цього проекту, є безперечно важливими на рівні не лише наших двох комітетів, а й для всіх комітетів, де права людини, власне, мають бути наскрізною політикою.

Отже, захист і забезпечення прав людини є дійсно одним із пріоритетних завдань Верховної Ради України нашого скликання, і ці завдання наразі ми усвідомлюємо, наскільки обтяжені наслідками збройного конфлікту, розв'язаного країною-агресором. Ми свідомі того, що прийняття законів не є достатнім для виконання цих завдань. Разом з тим, лєвова частка роботи покладається на уряд, який має забезпечити належне виконання законів. Ефективність роботи уряду залежить і від нас, парламентарів, також, зважаючи на той функціонал, який мають народні депутати і народні депутатки України.

Уряд реалізовує свої завдання у сфері прав людини, в тому числі відповідно до міжнародних зобов'язань України. Національна стратегія у

сфері прав людини у 15-му році стала своєрідним кодифікованим зведенням міжнародних зобов'язань України, реалізація яких має бути здійснена як урядом, так і парламентом у співпраці. Ми сьогодні заслухаємо звіти відповідних міністерств про стан виконання національної стратегії та урядового плану заходу.

Але, разом з тим, я хочу проінформувати учасників і учасниць слухань про те, які напрямки роботи для себе визначили спільно члени, дозвольте вжити скорочення, Комітету з прав людини та Комітету з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва, який я, власне, і представляю. Зокрема, щодо нашого наміру спільно напрацювати ефективні форми як законотворчої роботи, так і парламентського контролю.

Отже, перше, що важливо сказати відносно законотворчої роботи наших комітетів і взагалі законотворчої роботи в межах парламенту. В контексті стратегічних напрямків національної стратегії, яка, сподіваємося, буде переглянута і затверджена вже в новій редакції, ми готові планувати свою законотворчу роботу з врахуванням необхідності розгляду і прийняття законів, які, власне, розроблені на виконання міжнародних договорів у сфері прав людини та на реалізацію рекомендацій моніторингових та конвенційних органів ООН, Ради Європи та інших міжнародних організацій.

Крім того, має бути посилений парламентський контроль в якості законотворчої роботи, впроваджені єдині вимоги до техніки законотворення усіх суб'єктів права законодавчої ініціативи. Ідеться в тому числі про врахування міжнародних зобов'язань у сфері прав людини при розробленні законопроектів. Власне, це така наскрізна політика врахування прав людини у законотворчій діяльності парламенту.

По-друге, щодо інституційних та бюджетних механізмів контролю. У нас має бути налагоджена постійна співпраця усіх комітетів Верховної Ради України з Комітетом з прав людини та Уповноваженою Верховної Ради України з прав людини, адже саме ці парламентські інституції володіють

актуальною і достатньою інформацією про стан прав у сфері прав людини. Комітет з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва зі свого боку готовий запровадити постійну співпрацю з Комітетом з прав людини для виконання цих та інших завдань. Для прикладу, ми маємо намір запровадити контроль підготовки уряду до звітувань в міжнародних конвенційних органах. На сьогодні, як відомо, повноваження Верховної Ради України обмежені наданням законів згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсацію цих договорів, а контроль за виконанням міжнародних договорів за рішенням уряду покладений на центральні органи виконавчої влади.

Ми у свою чергу маємо намір напрацювати механізм парламентського контролю для забезпечення вчасного і якісного звітування уряду перед міжнародними організаціями, а в період між звітуваннями контроль виконання урядом відповідних міжнародних зобов'язань. Отже, сподіваємося на продуктивну співпрацю як між нашими комітетами, пане Тарасе, так і з іншими органами влади.

Дякую за увагу.

ТАРАСЕНКО Т.П. Дякую дуже за інформацію надану.

Хочу зазначити, що, дійсно, в даний час відбувається дуже активна співпраця між всіма комітетами Верховної Ради, між комітетами Верховної Ради та органами державної влади. Влада стала більш відкрита і для громадянського суспільства. Тому маю бажання і натхнення для того, щоб ми розробили разом нову стратегію, актуалізували її, і все-таки план заходів був більш скоригований для того, щоб він реалізувався не тільки на папері, а й в житті.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую.

І якраз дуже приємно, що цього тижня проходить "60 днів проти насильства", це якраз... 16, вибачте, це знакова подія. 365, да.

І хотіла би до слова запросити пані Катерину Левченко, Урядову уповноважену з питань гендерної політики, яка дуже тісно співпрацює і щодо реалізації стратегії також.

ЛЕВЧЕНКО К.Б. Дякую, Ксенія.

Доброго дня, шановні колеги, шановні присутні! Дякую Комітету Верховної Ради з питань прав людини, деокупації, реінтеграції тимчасово окупованих територій, і далі не буду продовжувати затримувати час, за організацію цих слухань комітетських і за увагу до Національної стратегії у сфері прав людини, яка є, дійсно, дуже важливим документом. І правильно, пані Марина, ви кажете, що в 2015 році, коли вона приймалася, вона стала важливим поштовхом, тому що був процес роботи над стратегією, був процес координації дій і був процес потім реалізації в подальшому цієї стратегії.

І, без сумніву, огляд її виконання, для того, щоб ми говорили і про ефективність заходів, і про майбутні наші плани, є дуже важливий. Якщо говорити про той блок, який стосується забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії домашньому насильству, попередження протидії гендерно зумовленому насильству, торгівлі людьми і рабству, Міністерство юстиції України підготувало такий детальний огляд виконання і роботи над цією стратегією, і ми його передали до секретаріату Комітету з прав людини.

На що б я хотіла звернути увагу. Питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків є одним із пріоритетів уряду, і це відображено в плані пріоритетних дій уряду і на 2019 рік, і в тому плані, який сформований на 2020 рік. Така робота і координація її з боку віце-прем'єр-міністра з питань європейського та євроатлантичної інтеграції забезпечує сьогодні Україні сучасний підхід до цієї політики, коли вона не

маргіналізується, не стоїть окремо, а є частиною політики, яка проводиться в усіх сферах. Ми говоримо сьогодні про гендерний мейнстримінг, про гендерну інтеграцію, про те, що ці речі мають обов'язково враховуватись і в медицині, і в секторі безпеки, і в освіті, і в будь-якій галузі. І для цього секретаріат Кабінету Міністрів здійснює гендерно-правову експертизу усіх нормативно-правових актів... проектів усіх нормативно-правових актів, які заходять на розгляд Кабінету Міністрів. Це один з інструментів забезпечення уніфікованої політики.

Але що ми маємо робити далі? По-перше, сьогодні дуже активно обговорюється в експертному середовищі питання створення окремої стратегії забезпечення гендерної рівності. Чому це питання виникає? Тому що в рекомендаціях Пекінської конференції, 4-ї Всесвітньої конференції зі становища жінок в Пекіні, яка відбувалась в 95-му році і рішення якої є актуальними до сьогоднішнього дня, і цей процес називається "Пекін + 25", є рекомендація всім країнам розробити національні стратегії забезпечення гендерної рівності. І тут виникає важливе питання. Питання ж не в тому, щоб створювати окремі стратегії, яким чином можна інтегрувати таку стратегію до загальної стратегії, Національної стратегії прав людини. Вона нам є дуже потрібною, тому що сьогодні планування відбувається на основі тих планів, програм, вони створюються на 3-5 років. У нас є і державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей, план дій 1325, план на виконання рекомендацій СІДО. Але ми говоримо про ціль сталого розвитку. П'ята ціль – гендерна рівність, інтегрована вона і в 3-ю, 16-у, 17-у ціль. І дуже важливо, щоб ми стратегічно підходили до вирішення цих питань.

Тому, говорячи про оновлення стратегії або розробку нової стратегії, я пропоную продумати такий момент, щоб там були стратегічно включені питання забезпечення гендерної рівності. Серед тих пріоритетів, які ми бачимо як уряд, це і проведення інформаційних кампаній для того, щоб суспільство менше реагувало на маніпуляції, які є навколо гендерної

проблематики, яких дуже багато. І для того, щоб одне із завдань національної стратегії, яку ми сьогодні розглядаємо, а саме підготовка та ратифікація Стамбульської конвенції, Конвенції Ради Європи із запобігання насильства щодо жінок та домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, вона була виконана.

Сьогодні є всі передумови для того, щоб ратифікувати цю конвенцію. Є високий рівень потреби її ратифікації, тому що прийняте національне законодавство не покриває всіх аспектів, які є в цій конвенції. І якраз ратифікація цієї конвенції, приєднання до неї є одним із показників демократичності, скажімо, тих процесів, які відбуваються, і євроінтеграційних намірів країни.

Тож і далі я як Урядова уповноважена з питань гендерної політики і, головне, віце-прем'єр-міністр, який це координує, ми тримаємо руку на пульсі. І хочу сказати, що в понеділок відбудеться зустріч, робоча нарада віце-прем'єр-міністра з усіма заступниками міністрів, які є уповноваженими особами з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, саме для того, щоб ще раз проговорити пріоритетні напрями політики в цій сфері, координаційні дії обговорити і визначити завдання на найближчий час.

Дякую за увагу.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, пані Катерино.

Так, перед нами дійсно стає складне – поєднати все, що потрібно.

І далі я би хотіла від органів влади запросити до слова Чорнія Юрія від Міністерства соціальної політики, керівника експертної групи з питань протидії торгівлі людьми, домашньому насильству, гендерної рівності Директорату соціальних послуг та інтеграції

ЧОРНИЙ Ю.Б. Доброго дня, шановні колеги! Юрій Чорній, Міністерство соціальної політики. Дозвольте проінформувати про ту роботу,

яка була проведена міністерством на виконання Плану дій з реалізації національної стратегії. В цьому блоці виконано ряд важливих завдань, серед таких це прийняття Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків, Державної програми запобігання та протидії торгівлі людьми. Вперше в історії України прийнято Національний план дій з виконання рекомендацій СІДО. Крім того, схвалено Концепцію Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі. Наразі Міністерством соціальної політики проводиться робота над розробкою проектів державних програм на наступний період.

Крім того, Міністерством соціальної політики розроблено інструкцію щодо інтеграції гендерних підходів під час розробки проектів нормативно-правових актів і розроблено проект типового положення про радника з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків. З метою створення цілісної і комплексної системи запобігання домашньому насильству було прийнято Закон України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", який будується на Стамбульській конвенції. Незважаючи на те, що Стамбульська конвенція наразі не схвалена, даний закон повністю будується на цій концепції і втілює стандарти концепції. За цей час вдалося побудувати цілісну систему запобігання домашньому насильству, і ми маємо вже перші результати. Зараз судами уже виносяться рішення щодо домашнього насильства, в тому числі і яке стосується психологічного насильства.

Що стосується питань протидії торгівлі людьми, Міністерством соціальної політики на постійній основі проводяться інформаційно-просвітницькі акції, зокрема, які присвячені Всесвітньому дню протидії торгівлі людьми, Європейському дню протидії торгівлі та Міжнародному дню боротьби за скасування рабства. Протягом останніх років Міністерством соціальної політики підвищено рівень ідентифікації осіб, які постраждали від

торгівлі людьми. Хочу навести деякі цифри. У 2016 році 110 осіб отримали цей статус, у 2018 році таких осіб уже 221 людина.

У зв'язку з відсутністю спеціалізованих притулків для осіб, які постраждали від торгівлі людьми, за ініціативи Мінсоцполітики урядом схвалено Постанову Кабінету Міністрів "Деякі питання надання послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі та насильства стосовно дітей". Цією постановою передбачено утворення державної установи "Всеукраїнський центр надання послуг постраждалим особам". Цей центр буде надавати послуги також і особам, які постраждали від торгівлі людьми.

Міністерством соціальної політики виконано ряд завдань у тематичному блоці попередження та протидії дискримінації. Так, наприклад, утворено Експертну раду з питань запобігання та протидії дискримінації за ознакою статі, удосконалено процедуру розгляду звернення з даного питання, також оновлено склад ради. Прийнято Закон України про внесення змін до Закону України "Про ратифікацію Конвенції про права інвалідів і Факультативного протоколу до неї". Також прийнято Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України", яким замінено слова "інвалід" на "особа, дитина з інвалідністю" у нормативно-правових актах.

Що стосується завдання стосовно розроблення та затвердження типового колективного договору, воно виконано частково у частині заборони дискримінації через колективно-договірне регулювання. В той же час Міністерством соціальної політики розроблено методичні рекомендації роботодавцям щодо включення до колективних договорів і угод положень, які забезпечують рівні права та можливості жінок та чоловіків.

Дякую за увагу.

ТАРАСЕНКО Т.П. Є питання до вас. А скажіть, будь ласка, вчора був на заході, який проводила "Біла стрічка" щодо домашнього насильства, і там

була озвучена інформація про громадські лінії для довіри. Чи є державні лінії такі для довіри, щоб жінки могли звертатися з цього приводу? І скільки їх? Як поширюється інформація серед суспільства? А то я зрозумів, що вона... дуже багато про неї, дійсно, невідомої.

ЧОРНИЙ Ю.Б. Так, зараз є загальноукраїнська гаряча лінія, яка функціонує на базі "Ла Страда". Крім того, створюється кол-центр з питань запобігання та протидії домашньому насильству, до якого можуть звернутися всі, які постраждали від домашнього насильства, торгівлі і так далі. Кол-центр на стадії створення.

ТАРАСЕНКО Т.П. Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую.

І перше, що я собі занотувала, це внесення змін до нормативно-правових актів із зазначенням "люди з інвалідністю", а не "інваліди". Добре. Дякую велике.

І далі я хотіла б передати слово для коментарів людям, які проводять вже разом з нами 5 років моніторинг плану дій разом і писали, і знають, що було записано, що малося на увазі в плані дій. І хотілося б передати слово Ірині Федорович, Центр "Соціальна дія".

ФЕДОРОВИЧ І. Доброго дня. Дякую, Ксенія. Федорович Ірина, Центр "Соціальна дія".

Я буду говорити лише про виконання пунктів, які були записані під назвою, тема "Попередження та протидія дискримінації", і те, що сказав попередній спікер, внесення змін до перекладу Конвенції про права людей з інвалідністю, це, напевно, не найвище, найбільше досягнення в цьому пункті.

Тому із семи пунктів, які стосувалися заходів на попередження та протидії дискримінації, повністю не було виконано жодної. А із кількох пунктів, які стосувалися саме розроблення пакетів змін, внесення змін до чинних законів, було виконано єдиний, це нарешті було унормовано переклад конвенції, за це дуже велике дякую, за 5 років це велике досягнення. Але хотілося б, щоб зміни, крім конвенції, були ще внесені в інші законодавчі акти, в тому числі у нормативні підзаконні акти, де все ще зустрічається слово "інвалід", і щоб з цього приводу була проведена інформаційна кампанія, тому що добре, що ми нарешті переклали конвенцію коректно, але хотілося б, щоб слово "інвалід" поступово зникало з українського вжитку.

Ще одна нормативна зміна, яку потрібно відзначити, важливо, це внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я щодо процедури зміни корекції статі, але навіть тут не було дороблено, тому що якщо медичну процедуру унормували, то процедуру зміни юридичної статі наказ так і не було за 5 років розроблено.

Інші законодавчі зміни, які потрібно було зробити і за які чомусь стоїть галочка "виконано", це в першу чергу розробка законопроекту, який би вносив зміни до чинного Закону про засади запобігання та протидії дискримінації і до Кримінального кодексу, ті завдання, які стоять в пункті 105, вони не були виконані. Законопроект, який було розроблено 3501, який зараз іде під номером 0931 і знову має обговорюватися в комітеті, готуватися до другого читання, він не відповідає поставленим завданням. По-перше, початково до комітету не було внесено всіх зауважень, які висували до чинного законодавства наші міжнародні партнери і громадські організації в Україні, по-друге, під час обговорення запропоновані громадськими організаціями зміни до цього законопроекту також не були враховані між першим і другим читанням. Та дискусія, яка зараз відбувається публічно, яку просуває Рада церков щодо того, щоб внести в законопроект, вибачте,

легалізацію можливості дискримінувати через релігійні переконання, взагалі нікуди не лізе.

Ще одне зауваження, дуже жалко, що від нас пішов представник Міністерства юстиції, в документах щодо оцінки виконання пунктів дій до нацплану містяться такі формулювання, як коментарі громадськості, звернення Ради церков не дають нам виконувати певні пункти програми. Хотілося б надалі, якщо ми говоримо про продовження виконання і національної стратегії, і розробку нового плану дій, позбавитися такого індикатора, як громадськість не дає нам виконувати ті чи інші зобов'язання у сфері прав людини.

Ще одним зауваженням з мого боку буде питання до оцінки пунктів про розробку та впровадження системного навчання з питань дискримінації для різних категорій представників держави, від державних службовців до суддів. За 5 років виконання національного плану дій бракує системного розуміння підходу, впровадження теми недискримінації, початкової підготовки кожної групи і програми підвищення кваліфікації, підготовки тренерів та викладачів і постійного проведення цих програм. Тобто те, що ми бачимо у звітуванні різних державних органів, епізодичні навчання проводяться, а системних змін, коли питання недискримінації, рівності, не тільки гендерної рівності, а за різними ознаками, стає частиною взагалі підготовки, і відповідно ми можемо потім говорити про те, що наші державні службовці взагалі розуміють, що таке права людини і що таке питання недискримінації, і відповідно на цьому базують свою роботу, у нас немає. А ці час від часу епізодичні тренінги на 20-30 службовців в одному місці або виступи на радіо, якими звітує наша держава за виконання пунктів, планів, це не системна робота.

Ще одна дуже важлива річ, яка не була зроблена, до якої потрібно буде повернутися, це затвердження стандартів антидискримінаційної експертизи і програми навчання державних службовців і її проводити. Ми маємо

проводити антидискримінаційну експертизу як на рівні Верховної Ради, мати її системно, щоб наші нові законопроекти не містили дискримінації, так і на рівні кожного міністерства, для того, щоб потім у подальших планах не вписувати переліки законів, нормативних актів, які нам потрібно переробити, тому що на етапі розробки не врахували ті чи інші стандарти, які пов'язані із забезпеченням права рівності.

Хотілося б також повернутися до питання внесення змін до Кримінального кодексу, про які 5 років ми дуже багато говорили, навіть Міністерство внутрішніх справ говорить про те, що розробили законопроект, але його не було обговорено з громадськими активістами, ми не бачили цього законопроекту, відповідно він не дійшов до Верховної Ради. Тому, коли ми знову ж таки у звітах пишемо, що завдання виконано, тому що розроблений законопроект, ну, давайте тоді повертатися до обговорення критеріїв, індикаторів до оцінки плану дій і стратегії, відповідно, тому що розробка законопроектом не є індикатором виконання рішення. Це, напевно, все щодо оцінки цього блоку плану дій.

А щодо майбутньої роботи, хотілося б повернутися до теми того, щоб рознести відповідальність за виконання певних завдань в рамках національної стратегії і плану дій, те, про що вже звучало сьогодні, на рівні парламентських комітетів була постійно діюча робоча група, яка б наглядала принаймні за тими амбіційними завданнями, які пов'язані із розробкою законопроектів, їх обговорення у парламенті і прийняттям парламентом, і окремо щоб діяла постійна робоча група, яка б займалася виконанням тих пунктів плану дій, які стосуються центральних органів виконавчої влади.

Дуже дякую.

ТАРАСЕНКО Т.П. Я б хотів зазначити щодо недискримінації, актуалізувати інформацію. Комітетом розглянуто відповідний законопроект, який підготовлений до другого читання, Рада церков була на засіданні

комітету, їхня правова позиція була відхилена. Проте це не означає, що їхню позицію потрібно відхиляти, з ними потрібно більш комунікувати, і пояснювати, доходити певного консенсусу з приводу розуміння і тлумачення, що таке гендер, що таке дискримінація, щоб релігійні відносини не впливали на суспільну думку і на закон.

СЕМЬОРКІНА К.О. Я дуже вдячна комітету з прав людини, що підтримали минулого року ініціативу щодо створення робочої групи з контролю за Національною стратегією, оскільки план дій – це розпорядчик, документ Кабінету Міністрів, і тим самим парламент випадав з нашого поля зору. І завдяки продовженню нашої співпраці ми можемо з експертами аналізувати та робити певні правові висновки і адвокувати прийняття певних законодавчих актів. Дякую, Іро, за коментарі.

І далі я б хотіла надати слово, коментар щодо протидії торгівлі людьми Віті Мусатенко, Всеукраїнське громадське об'єднання "Протидія торгівлі людьми".

МУСАТЕНКО В. Доброго дня всім! Перш за все хотіла б звернути увагу на пункт 88, який фактично не виконується, щодо запровадження спеціалізації прокуратури, поліції та прокурорів. Тому що фактично неможливо забезпечити цю спеціалізацію, враховуючи таку швидку плінність кадрів, яка відбувається в системі поліції, в системі прокуратури, і фактично на практиці ми бачимо нерозуміння слідчими, прокурорами та суддями, а що таке взагалі торгівля людьми, що таке стаття 149 Кримінального кодексу і як її розглядати на практиці.

Дуже цікавий пункт плану щодо забезпечення проведення діяльності координаційної ради при Міністерстві соціальної політики, яка згідно плану повинна проводитися не рідше ніж чотири рази на рік, але фактично за цей рік комісія збиралася два рази, після ротації у Міністерстві соціальної

політики комісія жодного разу не збиралася, і, незважаючи на численні листи, незрозуміло, чи збереться склад цієї комісії, чи взагалі буде вона працювати, а питань дуже багато, які потребують діяльності цієї комісії.

Дуже цікаве питання 89 пункт щодо удосконалення системи надання допомоги жертвам злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, щодо запровадження фіктивних механізмів розгляду цих злочинів. А також на практиці неможливо забезпечити ці фактично пункти, тому що, по-перше, як вже казала, що немає розуміння, що таке торгівля людьми, потрібно, на мій погляд, більш розширене тлумачення цього пункту, що саме таке торгівля людьми, і запровадження більш вдалих механізмів для реалізації захисту прав людей, які є постраждалими від торгівлі людьми.

Щодо пункту 91 плану забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми. Також ці пункти не виконуються, і неможливо фактично виконати, тому що ми знову ж таки звертаємося до підвищення рівня професійності слідчих та прокурорів, от в мене є кримінальне провадження, в якому за три роки змінилося шість прокурорів, і це щоразу нові люди, які взагалі не розуміють, що таке торгівля людьми, і взагалі не можуть так швидко зрозуміти, що таке. Так це ми кажемо про Київ, ми не кажемо навіть про регіони України, де фактично приходять люди, які не розуміють і, звичайно, не може бути забезпечено представництво, і проведення там дводенного тренінгу, він надає якийсь шаблонне розуміння, але більш системного розуміння неможливо добитися за такий надкороткий проміжок часу.

Пунктом 93 плану передбачено, виявлено та розкриття злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, в тому числі вчинених організованими групами. Це дуже цікавий пункт, який дуже добре звучить, але на практиці це відбувається так: ти подаєш заяву про злочин, всупереч нормам Кримінального кодексу цю заяву розглядають протягом 30 робочих днів як звернення громадянина, після цього звичайно вже ніяке розслідування не

відбувається, ти отримуєш ухвалу суду про відкриття кримінального провадження, а протягом року навіть не відбувається жодних слідчих дій. Це практика, яка є не тільки в регіонах, це практика, яка є в Києві, і вона є досить постійна, на жаль.

Здійснення переслідування кримінального, переслідування злочинців в тісній взаємодії з правоохоронними з іноземними державами також фактично не відбувається, і у нас немає ресурсів у Міністерства внутрішніх справ. Тому що, якщо ми звертаємося до злочинів, які були вчинені на території країн Латинської Америки, на території Таїланду, у нас навіть у більшості випадків, немає правових підстав звертатися до цієї країни, тому що у нас фактично відсутня будь-яка взаємодія з цими, крім договорів про дружбу, у нас нема жодних зобов'язань з цими державами.

Дуже цікаво також щодо переслідування торгівців людьми в тісній співпраці на території Російської Федерації, у нас є досить гучна справа щодо наркокур'єрів на території Російської Федерації, за три роки розслідування цього кримінального злочину від Міністерства внутрішніх справ не було жодного звернення до країни Російської Федерації щодо можливого створення якоїсь оперативної групи, яка б розглядала цей злочин. Тобто фактично це не відбувається.

Крім того, якщо ми кажемо про цей же пункт 93 плану щодо забезпечення захисту потерпілих та свідків торгівлі людьми у ході досудового розслідування, також незрозуміло, яким чином це можливо забезпечити. Тому що на практиці, коли звертаємося...

ТАРАСЕНКО Т.П. Я вибачаюся, але, здається, ви трішки виходите вже за регламент, прошу закінчувати.

МУСАТЕНКО В. Да, я вже закінчую.

Тобто фактично ці плани є, це передбачено планом, воно дуже гарно звучить, але на практиці воно, на жаль, не реалізовується. Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, Віто.

На жаль, дійсно, ми трішки вибиваємося з часу, тому буду просити стисло та найголовніше.

І хотіла б надати слово зараз Міністерству культури, зокрема Юрашу Андрію виступити з доповіддю щодо забезпечення прав корінних народів і національних меншин.

ЮРАШ А.В. Дякую, шановна аудиторія. Тут зібралася така досить поважна група, яка може обговорювати величезне коло проблем. На превеликий жаль, тут справді мало часу для того, щоб зосередитися на якихось конкретних аспектах, пов'язаних із забезпеченням прав людини, зокрема, ми б хотіли такої ширшої дискусії щодо прав національних меншин. Але хочу почати, незважаючи на всі обмеження часу, з подяки комітетові, бо попередня каденція Верховної Ради і комітету лише, на моїй пам'яті, один чи два рази зосереджували увагу саме на цих питаннях. Лише за кілька місяців роботи цього комітету, його складу, ми маємо кілька дуже важливих заходів з цим пов'язаних, тобто ми розуміємо, що увага до проблематики, вона переходить абсолютно на новий рівень.

Ми можемо багато чого говорити, бо за останні 5 років з боку Міністерства культури, яке опікувалося цими питаннями, яке зараз перебуває у стані ліквідації, у стані утворення нового Міністерства культури, молоді і спорту, було зроблено, на мій погляд, величезні кроки для того, щоб в інституційному сенсі, про який тут багато хто говорив, були забезпечені нові можливості для реалізації державної політики. Я завжди цю цифру називаю, 5 років тому три особи займалися питаннями етнополітики, тобто забезпечення прав меншин на всю Україну, зараз ми маємо в структурі

департаменту три окремих відділи, цілий напрям. І, очевидно, що найбільшим досягненням, яке було зафіксовано, це прихід до ідеї і втілення вже її в життя, створення окремого державного підрозділу – Державної служби з етнополітики та свободи совісті, що зараз перебуває на етапі інституційного заснування.

Я перед тим, як зосередитися, ще кілька слів про цей аспект. Я би хотів би нагадати, що впродовж 5 років останніх було створено кілька комунікативних майданчиків, в рамках яких можна було обговорювати всі ці питання. По-перше, була відновлена у 2017 році експертна рада з етнополітики, чого не було перед цим сім років взагалі. Вона об'єднала 17 фахівців, професорів базових освітніх експертних середовищ, завдяки чому можна було обговорювати і моделювати найрізноманітніші питання. Є міжвідомча робоча група щодо законодавчих ініціатив, тут є багато присутніх представників виконавчих структур, коли ми збираємося, і ці ж питання обговорюємо вже на рівні виконавчих органів. Була створена взагалі комунікативна річ, Рада етнонаціональних організацій України, чого взагалі ще не було. Це така модерна ідея була втілена, яка об'єднала представників, керівників усіх семи існуючих на сьогодні "парасолькових" організацій, які об'єднують спільноти національних меншин. Це, власне, п'ять таких організацій, плюс керівники двох комітетів, які є при нашому Міністерстві культури і при Міністерстві освіти. Тобто це своєрідна така інституція, яка є десь подібною і дзеркальною до Всеукраїнської ради церков, з якою ми можемо обговорювати всі питання, подібно інституції, яка б об'єднала, організації нацменшин не було, і ми запропонували цю модель. Звісно, вона потребує удосконалення, розширення, і ми плануємо створення наступного якогось органу або, умовно кажучи, двопалатної інституції, з одного боку, є керівники всіх "парасолькових" організацій, з іншого боку, ми б хотіли представників від практично всіх національних спільнот запросити для того, щоб мати таку платформу для обговорення цих всіх речей.

Крім того, але це досить складно, бо є проблема роз'єднаності, ми минулого року зробили аналіз взагалі інституційний, скільки, які організації нацменшин, на кого ми орієнтуємося, хто є нашими стейкхолдерами. Якщо приблизно 15-20 років тому у державних реєстрах було до 2 тисяч організацій нацменшин, то після аналізу минулорічного ми побачили, що лишилося лише 1 тисяча 250 приблизно. Тобто за цей час багато хто вже не функціонує, але в такий спосіб ми зрозуміли ті інституції, ті організації, які є і які функціонують.

Ще одним важливим напрямом, про який я не можу не згадати, бо це окрема була політична спрямованість, це забезпечення і організація якихось певних ініціатив у сфері інтеграції ромської національної спільноти. І хочу сказати, що так само з 2017 року з нами афілійований секретаріат міжвідомчої робочої групи, який був заснований при Кабінеті Міністрів з нашої ініціативи, до речі, аж з 1994 року подібні ініціативи існували, і вони не були втілені, а лише у 2017 році вони почали втілюватися в життя. І для допомоги цієї структури ми заснували секретаріат міжвідомчої робочої групи. Це структура, яка є, з одного боку, у складі департаменту, тобто Міністерства культури, з іншого боку, вона функціонує як на базі співпраці з Міжнародним фондом "Відродження". І це абсолютно новаторський, нічого в системі центральних органів виконавчої влади по моделі на даний час немає, це допомагає залучити додаткові фонди, кошти і можливості неурядових організацій для виконання об'єктивних завдань.

Можу ще багато говорити, розумію, що часу немає, але на одному моменті прикінцевому я не можу не зазначити. І оскільки тут є багато представників і міжнародних організацій, і громадського сектору, і є представники парламенту, які до цієї сфери дотичні, що абсолютно очевидним є те, що є зараз загроза до того, що, по-перше, є абсолютні виклики в рамках інституалізації Державної служби з етнополітики та свободи совісті. Я маю на увазі той факт, що безпрецедентно було прийнято

рішення минулого четверта Комісією з вищого корпусу державної служби, яка зупинила фактично всі процеси, пов'язані з цією службою та Державною агенцією з питань кіно, чого ніколи не було. Чотири члени цієї комісії взяли на себе відповідальність поставити повністю по нулях представникам, які очолили і...

СЕМЬОРКІНА К.О. Пане Андрій, 30 секунд.

ЮРАШ А.В. Я буквально, якщо дозволите, ще хвилинку. І в цьому контексті хочу змалювати ситуацію, тобто фактично інституалізація державної служби призупинена, міністерство на етапі ліквідації, тобто через два місяці ми можемо опинитися, коли департамент, який вже виведений за рамки майбутнього міністерства, а державна служба не може започаткувати свою роботу, бо немає голови, який бере на себе цю відповідальність. Тому, я думаю, що це мало бути одним із предметів уваги і цих слухань в тому числі, про те, щоб забезпечити у найкоротші строки можливості для завершення процесу обрання керівника цієї служби, який зможе зробити конкретні кроки для того, щоб ця інституція, до якої ми спільними зусиллями, в тому числі зусиллями комітету, за що ми також дякуємо, бо нещодавно у вересні був лист комітету на підтримку цієї державної служби, щоб завершити ці зусилля і перейти до конкретної практичної роботи на поглиблення вже тих існуючих досягнень і виходу на нові можливості і перспективи.

Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, пане Андрій.

ТАРАСЕНКО Т.П. Дуже дякую за інформацію. З приводу, що обмежений час, дійсно, час обмежений, але ми всі тут зібралися, щоб

вислухати один одного. Тому що, я розумію, що кожен спеціаліст у певній галузі, скажемо так, захисту прав людини, і тому кожен повинен почути один одного і зрозуміти, що сфера з прав людини є дуже широкою, а окремі зустрічі з кожним представником певної галузі вже будуть проводитися окремо, в рамках роботи робочої групи, і розроблення вже стратегії плану захисту прав людини.

Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, пане Тарасе. Тобто ми вже собі план дій на 2020 рік плануємо.

І хочу передати слово для коментаря Юлії Тищенко, Український незалежний центр політичних досліджень.

ТИЩЕНКО Ю. Дякую за можливість, дякую за організацію цього заходу. Я буду пробувати бути максимально лаконічною і прокоментувати саме ті положення плану дій з реалізації стратегії з прав людини, які стосувалися реалізації прав національних меншин і корінних народів. Це було чотири фактично таких великих пріоритети, які були протягом цих років, ну, фактично з 2016 до 2020 роки підпріоритети, які стосувалися питань, пов'язаних із законодавством, з освітою національних меншин і корінних народів, з питаннями представництва, в тому числі аналізу цих речей, і заходами щодо підвищення толерантності, зокрема у сфері міжетнічних стосунків.

Щодо питань створення механізмів з боку держави щодо забезпечення захисту якогось менеджменту у міжетнічних взаєминах. Протягом цих років дійсно був департамент відповідно Міністерства культури, у якого була комунікація і ефективна комунікація з організаціями національних меншин, із експертним середовищем. Зокрема, щодо питань законодавства, для мене це певним чином дуже актуальні питання, зокрема, щодо розробки

законопроектів приміром про корінні народи. Тоді міністерство разом з експертами, фактично опрацювали відповідний законопроект. Єдине, я б оцінила цей пріоритет вже протягом не одного року у стадії невиконання. Чому? Самі тексти напрацьовані, вони сьогодні також передані, і, наскільки я розумію, у представництво Президента в АР Крим, але, тим не менше, не ухвалені, і тут якраз, можливо, і потрібна допомога комітету, щоб в подальшому ці законопроекти, зокрема, про корінні народи, закон, який абсолютно корелюється і з декларацією про права корінних народів, був врешті-решт ухвалений, а ми постійно не ставили собі завдання розробити і ухвалити. Також були розроблені концепція з питань етнополітики, але вона не ухвалена і, можливо, ще потребує там певних обговорень, певних доопрацювань.

Є питання щодо закону нової, оновленої версії, це, дійсно, складно, про національні меншини. І окремо щодо питань освіти з національними меншинами, тут є такі виклики, м'яко кажучи, які існують, і з огляду на освітню реформу, і ухвалення законодавства про освіту, я не буду все це переказувати. Але, тим не менше, давно Міністерство освіти проводить у деяких регіонах експеримент, який направлений на запровадження там, де є бажання у національних меншин щодо мультилінгвальної освіти, і мені здається, у нас було в планах як би більш актуалізація цієї практики, мені здається, що ці речі, дійсно, потрібно продовжувати, бо це абсолютно реальний шлях до інтеграції подальшої.

Дякую. Тобто в стадії виконання, якщо ми там вже ставимо якісь оцінки, як протягом цих років. Спасибі.

І виклики, дійсно, я тут приєднуюся до слів пана Юраша, дійсно, є, м'яко кажучи, виклики у сфері взаємодії держави з меншинами, національними меншинами, з цією проблематикою в подальшому. Спасибі.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, Юлія.

І хочу до слова запросити Золу Кондур, керівницю проекту "Захист національних меншин", включаючи ромів та мови меншин в Україні, Ради Європи.

КОНДУР З. Дякую вам.

Коли ми говоримо про виконання Національної стратегії з прав людини, то, звичайно, я не можу не зазначити, що ромська національна стратегія також є частиною цього важливого документу. І коли ми порівнюємо саме виконання цих двох стратегій і планів заходів на їх виконання, то можемо сказати, що вони практично ідентичні.

Надзвичайно складно, скажемо так, відзначити показники реалізації тих заходів, які були зазначені у плані заходів, тому що вони дуже широкі і не мають дуже чітких індикаторів. Тому, що стосується ромської національної стратегії, ООН-жінки спільно з Радою Європи провели такий гендерно чутливий звіт, саме оцінку реалізації ромської стратегії. І ми дуже вдячні за те, що нещодавно відбулася презентація цього звіту у Комітеті з прав людини, спільно з Міністерством культури, де також були надані рекомендації, яким чином можна покращити новий план, що туди включити і які пріоритети необхідно закласти.

Що стосується саме нового плану до Національної стратегії з прав людини, то тут важливо зазначити, що ми вважаємо необхідним залучати представників національних спільнот, громадських організацій до розробки такого плану, і саме щоб він базувався на потребах національних меншин в тому числі.

Звичайно, що основними напрямками національних меншин або національних спільнот Ради Європи є підтримка та захист розвитку мов національних меншин, сприяння створенню комунікативної стратегії для національних меншин, це підтримка консультацій, механізмів з національними громадами на різних рівнях і через співпрацю з

міністерствами, і на регіональному рівні так само підтримка реалізації та розвитку ромської стратегії, підняття спроможності ромського населення в процесах прийняття рішень, що є надзвичайно важливим. І, звичайно, ми дуже чекаємо, коли запрацює вже новостворений орган з питань етнополітики, про який говорив пан Андрій Юраш. Тому що для нас надзвичайно важливо працювати з нашими партнерами для забезпечення прав людини і національних спільнот в Україні.

І ще я хочу зазначити, що Україна з 1998 року також виконує Рамкову конвенцію із захисту національних меншин і з 2006 року Європейську хартію регіональних мов та мов меншин в Україні. Якщо говорити з дуже практичної точки зору, мені здається, що важливим є те, наскільки плани заходів до національних стратегій виконуються на місцевому рівні. Тому що дуже часто представники обласних місцевих органів влади не знають про такі стратегії або дізнаються про них, коли приходить час звітування. Тому для мене це теж такий певний індикатор того, наскільки виконуються такі документи і наскільки вони є частиною тієї роботи, яку проводять місцеві або обласні національні органи влади.

І що стосується освіти національних меншин. Я б хотіла звернути увагу на те, що у нас досі в Україні є сегреговані школи для ромських дітей у деяких областях України, коли ми говоримо про кількість національних меншин, особливо про ромську спільноту, то, звичайно, потрібно ще працювати з державною статистикою, з того, щоб були у нас відповідні дані щодо кількості населення в Україні, і в тому числі національних меншин і ромів. І, звичайно, я тут бачу представників Державної міграційної служби і теж хочу подякувати за співпрацю. Тому що, я сподіваюся, що дуже скоро ми також зможемо документувати всіх представників нашої ромської спільноти.

Дякую всім.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, Золо.

І висновки, які можна зробити, це нічого для нас без нас. І, дійсно, план дій, дуже малих яких заходів передбачені на виконання, саме регіональний рівень, і тому це треба буде запам'ятати на майбутнє.

І зараз хотіла б перейти до наступного блоку, який можна вже назвати старі нові виклики, по-перше, це забезпечення прав біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, а також іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні. І хотіла б надати слово Державній міграційній службі, зокрема, Синявському Петру.

НАУМЕНКО Н.М. Дякую.

У нас маленьке переформатування, тому що все-таки. Я – перший заступник голови Державної міграційної служби Науменко Наталія, я була заявлена, враховуючи те, що була на іншому заході, то боялася, що не встигнемо. Тим не менше, дякую за надане слово.

І я б хотіла, мабуть, сказати так, це старі нові виклики, але нам всім слід розуміти, що міграційна ситуація, міграційні проблеми це завжди були, є і будуть, мабуть, викликами для всіх країн світу, і тому необхідно створювати настільки гнучкі механізми їх регулювання і реагування на них, щоб ми могли досить швидко переформатуватися і вирішувати будь-яку проблему і будь-якої складності.

Тим не менш, повертаючись до стану реалізації Національної стратегії у сфері захисту прав людини на період до 2020 року, я б хотіла, в першу чергу, зупинитися на тих проблемах і на тих викликах, які нам не вдалося опанувати цією стратегією, але все-таки які дали змогу створити, як вже казали, ту, мабуть, платформу для дискусій, для досить жорстких дискусій, неоднозначних дискусій, і все-таки рухатися далі, і поставити собі якісь точки часові, часові рамки, коли нам необхідно ці проблеми вирішити. І основна проблема, яка не є вирішеною у цій стратегії, але яка вже на шляху її вирішення, це питання інтеграції біженців в українське суспільство.

Ми ніколи не скривали, що це є основна проблема не тільки міграційної служби, а й держави в цілому, тому що до проблеми інтеграції залучено дуже велике коло органів виконавчої влади, але сталося так, що саме Державна міграційна служба координує ці питання. Тим не менше, ми говорили про те, що нам вдалося створити досить такі ефективні процедури визначення статусу біженців або особи, яка потребує додаткового захисту, але визначити ефективні процедури інтеграції в суспільство не вдалося.

Протягом 2016-2018 років міграційною службою спільно з Управлінням Верховного комісару у справах біженців була зроблена спроба розробити законопроекти щодо внесення змін до Закону України "Про біженців", яким створити окремий розділ щодо інтеграції біженців, розширити його, поглибити, створити ефективні механізми. На жаль, після того, як він був надісланий на опрацювання заінтересованим органам виконавчої влади, вони намагалися відмежуватися від цих проблем і значно звузити саме питання інтеграції та інтеграційної складової в цьому законі, що було абсолютно неприйнятним ні для міграційної служби, ні для УВКБ ООН, тому, власне, цей законопроект залишився без руху.

Тим не менш, на сьогодні вже розроблено принципово новий законопроект про надання захисту іноземцям та особам без громадянства, в якому чітко виписані ті всі нароби, весь той досвід, який ми пройшли там протягом 2011-2019 років у сфері захисту роботи шукачами захисту, і саме цим законопроектом врегульовано як міжнародні форми захисту, так і національна форма захисту, як надав завдання Президент України, розробити Державній міграційній службі процедури надання притулку в Україні, і це національна форма захисту.

І саме в цьому законопроекті нам вдалося виписати досить такий потужний блок інтеграції шукачів захисту і біженців в українське суспільство. Він вже проходить опрацювання заінтересованими органами виконавчої влади, і я думаю, що найближчим часом він буде внесений на

розгляд Верховної Ради України, і таким чином ми створимо, нарешті, Україна створить ті ефективні дієві процедури, які дадуть змогу говорити нашим європейським партнерам про те, що ці інструменти дійсно ефективно працюють.

Тепер що стосується позитиву. То цією стратегією було закладено необхідність створення процедур визначення особи без громадянства, те, про що ми довгий такий час говоримо також з нашими партнерами. За різними оцінками, в Україні знаходиться до 35 тисяч осіб без громадянства. Це цифра є неоднозначна, можливо, сумнівна, дискусійна, але вона має право бути, тому що УВКБ своїми засобами та силами проводили певні опитування, дослідження. Тим не менше, завдяки Комітету Верховної Ради з прав людини законопроект є, він зареєстрований у Верховній Раді, і ми сподіваємося, що найближчим часом ми вже зможемо перейти до його практичної імплементації, тому що міграційна служба розпочала і працює вже над процедурами, розробленням процедур його імплементації.

Також міграційна служба може сказати, що до кінця 2019 року всі процедури, які стосуються іноземців, вони будуть переведені в тому числі і в електронний формат. За допомогою Міжнародної організації міграції проекту ІМІС ми створили всі необхідні модулі, інформаційні під системи для того, щоб іноземці могли мати змогу користуватися сервісами онлайн і робити свої відповідні заявки у певних сервісах для міграційної служби, або ця робота була полегшена тоді, коли іноземець приходить до міграційної служби, безпосередньо, за отриманням певних послуг.

СЕМЬОРКІНА К.О. Пані Наталія, 30 секунд, будь ласка.

НАУМЕНКО Н.М. Також ми говоримо про те, що виконано той пункт плану національної стратегії, яким необхідно започаткувати роботу центрів соціальної інтеграції біженців. Такі центри розпорядженням створені в Києві,

Одесі та Харкові, з 2020 року такий центр вперше почне працювати в Одесі на базі пункту тимчасового розміщення біженців, тому що він вже зареєстрований, і зараз вживаються заходи щодо набору персоналу. Також ми говоримо про те, що ми створили всі необхідні підґрунтя.

ТАРАСЕНКО Т.П. Я вибачаюся, але час вичерпано, у нас обмежений час.

НАУМЕНКО Н.М. Тоді я передаю слово Дарині Толкач. Ми на одній хвилині, тому вона одразу продовжить.

ТОЛКАЧ Д. Ми пропустили модерацию. Дякую. Дарина Толкач, Благодійний фонд "Право на захист".

Дійсно, той факт, що блок, присвячений біженцям, шукачам притулку і особам без громадянства, з'явився у Національній стратегії з прав людини, це велике надбання і з точки захисту прав людини загалом в Україні. Тому що це такий досить прогресивний підхід, який свого часу ми пропагували при написанні національної стратегії і дуже радісно, що цей блок існує, і наразі ми можемо спостерігати досить велику динаміку щодо впровадження тих активностей, які були передбачені самою стратегією і, власне, планом дій до цієї стратегії.

Окремо не хочу дублювати вже все те, що прозвучало з вуст пані Наталії, однак так само почну за такою ж логікою, напевно, з тих питань, які досі залишаються невирішеними, але передбачені і стратегією плану дій до неї. Це, перш за все, дійсно, питання інтеграції як біженців, так і шукачів притулку.

На сьогоднішній день ситуація така, що, власне, той документ, який існував і ще буде діяти до 2020 року, а саме план заходів щодо інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового статусу в українське

суспільство, він абсолютно не є реалізованим у зв'язку з тим, що розподіляє зобов'язання і обов'язки з реалізації даного плану між різними державними органами і органами місцевої влади і таким чином не визначає окрему відповідальну особу, яка б відповідала за реалізацію, тобто державний орган, який би відповідав за реалізацію даного плану. І, дійсно, великі сподівання на те, що закріплення інтеграційних заходів і планів на рівні законодавства, тобто на рівні закону, як це вже згадувала пані Наталія, того закону, який нещодавно був розроблений і наразі проходить оцінку і координацію з іншими центральними органами влади, дозволить вирішити питання інтеграції як біженців, так і шукачів притулку. Тому що для шукачів притулку дане питання є навіть більш гострим, аніж для біженців, оскільки досить велика кількість людей, які тривалий час перебувають у процедурі, не мають фактичного доступу до таких базових прав, як медичне забезпечення, освіта, працевлаштування і так далі. Я сподіваюся, що найближчим часом ми зможемо вирішити це питання шляхом зміни підходу до документування шукачів притулку, оскільки основною ключовою проблемою все ж таки виявляється те, що документуються ці особи довідкою, довідка не є на сьогоднішній день документом, що посвідчує особу, таким чином цей факт обмежує шукачів притулку, які проживають на території України, знаходяться на законних підставах на підставі цієї довідки, можливістю користуватися цими базовими правами, власне, заробляти на власне життя, забезпечувати себе і свої родини або звертатися за медичною допомогою чи освітою для дітей.

Також ще треба у цьому контексті, у контексті шукачів притулку, відзначити, напевно, той факт, що стратегією було передбачено так звану міграційну амністію, яка передбачала б можливість легалізації тих осіб, які тривалий час перебувають у процедурі визначення статусу біженця або особи, що потребує додаткового захисту, і у відповідності до міжнародних норм і принципів non-refoulement, тобто принципу невидворення, який

закріплений практичною Європейського суду, не може бути видворено за межі держави, якщо це порушує певні статті конвенції, як то, скажімо, статтю 8 Конвенції "Право на особисте приватне життя". Тобто, якщо особа має вже родину, дітей на території України, то це протирічить і практиці, і принципам, закріплених вже Європейським судом. Таким чином дана стратегія і передбачала можливість якогось толерованого статусу, наприклад, для тих осіб, які тривалий час перебувають на території України, видворення яких або відмова у наданні статусу може протирічити їх базовим правам, закріплених конвенцією.

Дійсно, у контексті стратегії варто відзначити великі успіхи і досить проактивну позицію міграційної служби у регулюванні питання визначення особи без громадянства, тобто той законопроект, про який вже згадувалося, 9123, зареєстрований комітетом і, власне, погоджений на винесення його і розгляд у сесійній залі. Ми сподіваємося, що найближчим часом буде розроблений, але ще попереду робота з розробки, власне, положення на виконання даного законопроекту, коли він вже стане законом. І, як це передбачено даною Стратегією з прав людини, так само, ще закладено необхідність проведення інформаційної компанії, тому що люди, не усвідомлюючи, не знаючи про існування процедури, навряд чи нею ефективно зможуть скористатися.

Ну, і наостанок одна з так само болючих тем, але, сподіваюся, що попри ті великі зусилля, які були покладені для того, щоб це питання вирішити, власне, і з боку Державної міграційної служби, і з боку Державної прикордонної служби, це питання доступу до процедури. Питання доступу до процедури у пунктах перетину державного кордону і у пунктах, і, власне, у транзитних зонах державних аеропортів, воно ще досі залишається гострим, оскільки, незважаючи на всі зусилля, комунікація і передача, взаємодія державних органів, власне, слідування нормам і стандартам у сфері

міжнародного захисту усіма державними органами, усіма чиновниками, все ще залишається досить проблематичним.

Тому, сподіваємося, що найближчим часом принаймні буде вироблений якийсь пілотний проект, який дозволить налагодити таку співпрацю хоча б на базі аеропортів. Для того, щоб особи мали, по-перше, доступ до державної процедури визначення статусу біженця і особи, що потребує додаткового статусу, а також мали б ефективний доступ до правового захисту у разі, якщо такі особи потребують захисту і хочуть звернутися за статусом біженця на території України.

Дякую. Я завершила свій виступ. Сподіваюся, що так само колеги з Управління Верховного комісару ООН у справах біженців зможуть додати до мого виступу. І ще раз хочу подякувати колегам з Державної міграційної служби, колег з комітету за співпрацю дуже активну і допомогу у вирішенні найбільш гарячих питань у цій тематиці.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую.

Колеги настільки тісно працюють, що вже один одному слово передають. Тому запрошую, пані Катерина Андрущенко, Представництво УВКБ ООН в Україні.

АНДРУЩЕНКО К. Доброго дня всім присутнім. Перш за все, я хотіла б подякувати нашим організаторам за можливість сьогодні прийняти участь в зустрічі.

І щодо нашої теми стосовно захисту біженців, я хотіла б зупинитися, власне, на ключових моментах, щоб не повторювати те, що пані Науменко та пані Толкач щойно розповідали.

Отже, мабуть, найбільш ключовий момент – це те, що наше представництво вдячне Державній міграційній службі України за можливість долучитися до розробки нового профільного закону щодо надання захисту

іноземцям та особам без громадянства. І, власне, і наше представництво, і наші партнери мали можливість в робочому порядку надати свої коментарі і пропозиції, і ми дякуємо, що їх врахували. Наразі проект закону відправили ми до штаб-квартири УВКБ ООН, він знаходиться на їхньому перегляді, і коли будуть вже остаточні коментарі, ми їх передамо Державній міграційній службі.

Також хотіла підкреслити, що в цьому новому профільному законі вирішується декілька головних моментів, які в тому числі пов'язані з виконанням національної стратегії. Зокрема, це те, що у довідці про звернення за захистом в Україні буде надано статус документа, який посвідчує особу, також щодо інтеграції, яка, власне, для біженців, для шукачів захисту є дуже важливою. Хотіла б відзначити, що шукачам захисту буде надано доступ до медичної допомоги і також до працевлаштування.

Щодо осіб, які потребують додаткового захисту. Власне, в Україні є дві форми міжнародного захисту: статус біженця і додатковий захист. І станом на зараз склалася така ситуація, що ті, в кого є статус біженця, після трьох років можуть натуралізуватися в Україні, а особи, які мають додатковий статус, по суті, теж майже аналогічний статус у них і у них мають бути однакові права, вони виключені з категорії тих осіб, які можуть набути громадянство. Тому УВКБ буде підтримувати зміни у законодавство чинне, щоб ті особи, у яких є додатковий захист, мали можливість натуралізуватися. І, власне, ці зміни будуть відповідати європейським практикам.

Щодо врегулювання правового становища осіб, які вичерпали процедуру визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. У переважній більшості особи, яким Державна міграційна служба відмовила у визнанні і які при оскарженні потім не отримали міжнародний захист, вони не підпадають під компетенцію УВКБ, але бувають виключення. Тому що особи, які вичерпали цю процедуру, вони все-таки не можуть, внаслідок обґрунтованих побоювань повернутися до країни походження, в

тому числі у зв'язку з тим, що у них крім обґрунтованих побоювань в країні походження тут вже соціальні зв'язки встановлено, вони тут прожили певну кількість років. І якщо будуть подальші якісь обговорення чи робочі зустрічі з приводу такої категорії осіб, то УВКБ готове долучитися і надавати експертну підтримку.

З мого боку все. Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую.

І хотілося б далі перейти до наступної теми, дуже також важливої, це захист прав мешканців тимчасово окупованих територій, внутрішньо переміщених осіб, учасників АТО та ООС. І до слова хочу запросити Олексія Ілляшенко, заступника міністра у справах ветеранів тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України з питань європейської інтеграції.

ІЛЛЯШЕНКО О.В. Дякую.

Шановні колеги, шановні народні депутати, дякую за запрошення взяти участь у такому дуже серйозному заході.

Що стосується нашого міністерства. Заходи нами виконуються відповідно до тих, які були заплановані попередньо, міністерство, в принципі, нове, тільки три місяці як воно існує після об'єднання Міністерства у справах ветеранів, а також ГОТ в ВПО. Але при цьому ми тримаємо на контролі і вважаємо, що в робочому порядку нам вдається разом з вами всіма виконувати поставлені завдання щодо захисту прав людей, що живуть на тимчасово окупованих територіях, внутрішньо переміщених осіб, а також ветеранів, ветеранок і взагалі всіх, хто приймав участь і приймає в АТО, а також ООС.

Що стосується конкретики. 9-10 грудня в Брюсселі буде відбуватися сьомий раунд консультацій Україна-ЄС з питань правових наслідків

тимчасової окупації Автономної Республіки Крим, а також Севастополя. Ми готуємо серйозний удар по Російській Федерації на території Брюсселя, і разом з Антоном Кориневичем, який десь вийшов давати прес-конференцію, ми, думаю, дуже добре підготуємося і будемо мати нормальні результати.

Що стосується нашого з вами спільного виїзду. Дуже дякую, що комітет запросив, і у нас дуже добра практика участі органів виконавчої влади у виїзних засіданнях комітету, який відбувся у Краматорську, а також у Северодонецьку. В результаті такого виїзду, ми знаємо, що у нас є проблема забезпечення водою як на контрольованій, так і неконтрольованій території жителів, які є громадянами України. В тому числі приклад, один з прикладів з "Попаснянським районним водоканалом", сьогодні я хочу озвучити, тому що вони вчора приходили до нас з плакатами і просили допомоги. Ми попросили допомоги у Міністерства юстиції вийти з цієї ситуації, тому що це тільки один з прикладів, який відбувається у нас там. Тобто люди, які здійснюють постачання питної води, наші організації, вони не отримують оплати за надання цих послуг від споживачів, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях, потім наші доблесні виконавчі служби приходять і їм відключають все, що можна, відключити, вони приходять до нас, ми перетворюємо це в Міністерство ЖКГ і починаємо трубами цими займатися. Тому з метою недопущення припинення водопостачання населенню ми пропонуємо, в робочому порядку передамо нашим шановним народним депутатам ці матеріали, і, можливо, в рамках компетенції, ви також зможете нам допомогти, і ми з Міністерством юстиції знайдемо вихід із цієї ситуації, щоб ми самі не відключали собі те, що не можна відключати.

Друге питання. Ми, перебуваючи у Северодонецьку, я хочу сказати комплімент народним депутатам, якраз під час засідання комітету у Северодонецьку, ви пам'ятаєте, відбувся напад з ножем на дівчину ромської національності у центрі Запоріжжя. І дуже приємно, що всі, хто були на цьому комітеті, представниці Офісу Ради Європи, інші наші колеги, в тому

числі народні депутати, підключилися і у прямому ефірі почали за гарячими слідами розкривати цей злочин. Також дуже було приємно, що ми всі вирішували питання під час комітету не загально-філософське, а конкретно практичні. І дуже приємно, що там було встановлено злочинця, Національна поліція своєчасно відреагувала. Це, що стосується нашої практичної взаємодії і володіння ситуацією, що відбувається.

Також коли ми перебували з вами в Станиці Луганській, керівник районної державної адміністрації звернувся з проханням про те, що ми забуваємо в законодавстві про тих людей, які стали жертвами вибухонебезпечних предметів, а також жертвами підриву на мінах. Це мова йде про трактористів, енергетиків і комбайнерів, які підривалися на мінах на територіях замінованих, але вони не підпадають під учасників АТО/ООС і в них немає захисту, як у військовослужбовців, правоохоронців і так далі. Ми відреагували разом з вами на це все. Передивилися всі меморандуми за останній місяць, технічні допомоги, які були підписані у нас із швейцарцями, з австрійцями, іншими нашими колегами іноземними. В деяких цих статтях є обмеження щодо виплати грошей, які вони нам надали, не більше 10 або не більше 20 тисяч гривень на одну особу. Ми вибрали п'ять людей, у яких немає рук, у яких немає ніг, вирішили, що ми підніmemo питання 3 тисячі і 5 тисяч євро на кожного, і ми внесемо зміни в ці меморандуми оперативно, що до кінця року у нас було не 50 чоловік, яким дали по 10 тисяч гривень і ми їх не бачимо, а буде п'ять конкретних людей з п'ятьма нормальними протезами, які коштують від 3 до 5 тисяч євро. Ми повністю змінюємо позицію, і це була позиція Прем'єр-міністра, переглянути всю допомогу матеріально-технічну, щоб вона мала конкретно результат, а не була загальними словами і загальними термінами.

Тому, що стосується інших, я буду вже завершувати, я хочу всім сказати, що ми зараз посилюємо роботу і будемо перезавантажувати міжвідомчу комісію з питань використання і дотримання норм міжнародно-

гуманітарного права в Україні, тому що наше міністерство другий рік є головним ЦОВВ, відповідальним за це питання. Ми переглянемо роботу комісії, у нас є інші ідеї, як працювати по лінії міжнародного гуманітарного права в Україні.

Також мова йде про те, що ми зараз відпрацьовуємо, знову ж таки будемо просити Міністерство юстиції терміново нам передавати всі матеріали щодо проекту Закону про правовий статус осіб, зниклих безвісті за особливих обставин. Ми будемо або зараз комісію цю терміново змінювати склад, проводити засідання те, яке є, і паралельно вносити зміни, тому що там взагалі робота не ведеться, реєстр не було підтримано, і у нас в Офісі Президента вже десять зустрічей було з сім'ями, з дружинами і з іншими, всі, хто зникли безвісті, знаходяться в тюрмах, в СІЗО на території Російської Федерації і тимчасово окупованих територіях України.

Також Закон "Про соціальний статус і правовий захист осіб, позбавлених свободи внаслідок збройної агресії проти України", який всі чекають, знову ж таки він знаходиться в Офісі Президента. Ми сподіваємося, була розмова з Прем'єр-міністром, що Президент як невідкладний його до кінця року все ж таки внесе, тому що багато хто чекає. Питання фінансової допомоги, грошової компенсації, а також медичної та психологічної реабілітації цих людей. Нам ще половину з них повинні встановити спочатку, хто де знаходиться. І знову ж таки будемо працювати, у нас є пропозиція, ми коли приїдемо в МВС, будемо просити шановну заступницю міністра також підключитися, ми вам направимо лист і будемо підключати МВС в цьому напрямку.

І останнє, але не загально, а за сьогодні. У нас буде зараз дуже серйозне прискорене перше засідання, зміна повністю позицій щодо міжвідомчої комісії з питань узагальнення правової позиції держави щодо відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та підготовки консолідованої претензії України до Російської Федерації щодо реалізації її

міжнародно-правової відповідальності за збройну агресію проти України. Комісія ні разу ще нормально не зібралася. Ми зараз змінюємо її статус. Міністр юстиції погодився очолити цю комісію. Я буду заступником цієї комісії. І ми знову ж таки, починаючи від квитанцій за оплату людини, яка отримала якісь таблетки у звичайній поліклініці, вона буде додана до тих мільярдів, які вже нарахував МЗС разом з нашими заводами і фабриками, у нас будуть 20 тисяч вагонів претензій до Російської Федерації, яких зараз немає, але вони у нас будуть. Тому що, якщо вони будуть, ці вагони, з цими документами від кожної людини до мільярдів, які ми нарахували "Нафтогазу" або "Чорноморнафтогаз", тільки тоді ми будемо розуміти, кого і як захищати. Зараз ми тільки знаємо про наші перемоги щодо мільярдів стосовно питань нафтогазових компаній, але ми ще не чули наших перемог відносно рядового солдата і рядової людини, яка пропала.

Тому у нас буде змінюватися ідея. Кабінет Міністрів підтримав цю ідею. Ми зараз готуємо зміни до постанови Кабінету Міністрів і будемо всіх запрошувати, і працювати по всіх цих напрямках, відповідно до компетенції.

Дякую за увагу.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, пане Олексію.

І я б хотіла подякувати Мінветтотвпо, оскільки незважаючи на те, що і у Мінтот не було виконавцем у Плані дій з прав людини, все рівно долучаються до всіх наших заходів і намагаються спільно працювати.

Далі я б хотіла передати слово Максиму Яримистому, заступнику міністра освіти та науки України.

ЯРМИСТИЙ М.М. Доброго дня, шановні колеги. Дякую за запрошення і за можливість донести інформацію з приводу тих заходів, які виконувалися у сфері освіти.

За браком часу, дозвольте я розділю доповідь на дві коротенькі, скажемо так, на дві частини. Перша частина більше буде стосуватися забезпечення нормативно-правовими документами, друга частина буде більш прикладна і інформативна.

Основною ціллю Міністерства освіти і взагалі держави, на нашу думку, це є забезпечення захисту прав у сфері освіти, а саме надання можливості здобувати таку освіту. Відповідно Міністерством освіти, на мою думку, 2019 рік був результативним, і, що стосується загальної середньої освіти, було видано ряд нормативно-правових актів, які, зокрема, забезпечували інституційну форму здобуття загальної середньої освіти, індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти і проведення державної підсумкової атестації. Якщо простими словами говорити, то для осіб, які перебувають на окупованій території, території проведення антитерористичної операції, на території здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони. Для цієї категорії осіб, по-перше, спрощено процедуру їх зарахування до закладів освіти; надано додаткові можливості для навчання дистанційно, за індивідуальною формою навчання, а також екстерном; забезпечено можливість для випускників шкіл з тимчасово окупованих територій завершити навчання на території, підконтрольній державній владі України, та отримати документ про освіту державного зразка; створено умови для завершення навчального року екстерном; проходження державної підсумкової атестації; отримання документів про базову та повну загальну середню освіту; реєстрації та проходження зовнішнього незалежного оцінювання і вступу до закладів вищої та професійно-технічної освіти; забезпечено можливість в один рік пройти атестацію за курсом базової та профільної середньої освіти. Це що стосується загальної середньої освіти.

Що стосується сфери вищої освіти, то слід зазначити, що у зв'язку з проведенням антитерористичної операції у Донецькій та Луганській областях

низка закладів вищої освіти були змушені змінити своє місце розташування. За межі окупованих територій переїхало 16 закладів вищої освіти. Загалом переміщення відбулося до п'яти областей України та міста Києва.

З метою надання можливості громадянам здобувати вищу та професійну, професійно-технічну освіту в закладах освіти, розташованих на території, підконтрольній органам державної влади України, які навчалися у закладах вищої освіти, що розташовані у населених пунктах на території, яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, Міністерством було розроблено і затверджено порядок прийому для здобуття вищої та професійно-технічної освіти, і порядок продовження навчання осіб, які навчалися у закладах вищої освіти, що розташовані на тимчасово окупованій території Донецької та Луганської областей. Окремо слід зазначити, що до організації вступу до закладів вищої освіти осіб з тимчасово окупованої території Донецької, Луганської областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополя створені освітні центри "Донбас – Україна" та "Крим – Україна".

Тепер дещо більш прикладна інформація, дуже коротко. Станом на сьогодні, у 2019 році під час вступних кампаній 2016-2018 років працювало 40 освітніх центрів "Донбас – Україна", які розташовані в різних містах, таких як Київ, Бахмут, Вінниця, Краматорськ, Кривий Ріг і тощо.

Що стосується організації прийому на навчання з окупованої території Крим та міста Севастополя, у 2019 році під час вступних кампаній працювало 35 освітніх центрів "Крим – Україна" на базі уповноважених закладів вищої освіти у містах Дніпро, Запоріжжя, Київ, Львів, Миколаїв, Харків, Херсон, Одеса. Наразі цей перелік збільшується для того, щоб всі могли забезпечити своє право на освіту.

Цього року освітні центри "Донбас – Україна" та "Крим – Україна" розпочали свою роботу 3 червня і закінчили 27 вересня. Особливістю є те, що вступати через ці освітні центри мали право особи, в тому числі ті, які не

проходили зовнішнє незалежне оцінювання, що надзвичайно спрощувало їхню можливість. І як результат, дещо по статистиці, за чотири роки роботи кількість вступників через ці освітні центри, зокрема через "Донбас – Україна", збільшилося майже вдвічі. Так, у 2016 році було 55 осіб, у 2017 році їхня кількість становила 1 тисяча 346 осіб, у 2019 році це вже понад 1 тисяча 600 осіб.

Що стосується "Крим – Україна", освітніх центрів, то статистика теж позитивна, динаміка позитивна. У порівнянні з 16 роком – 153 особи, у 19-му вже році – понад 265 осіб. Тобто, як бачите, Міністерством освіти і, зокрема, урядом вживаються заходи щодо створення всіх можливих умов для того, щоб здобувачі освіти могли забезпечити своє конституційне право на освіту.

Додатково коротенько хочу сказати, що зараз у Верховній Раді перебуває законопроект, який готується до другого читання, 2299, який в тому числі розширює можливості для таких осіб на право на здобуття освіти.

Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Так, дякую.

І ще б хотіла додати коментар, що, дійсно, треба думати щодо дітей, які є, зокрема, і в Криму. Оскільки за даними 2018-2019 року близько 10 тисяч дітей не змогли отримати взагалі атестат про базову середню освіту або повну загальну середню освіту.

Так і хотіла би далі передати слово Міністерству соціальної політики, зокрема, Кудін Валентині. Є?

КУДІН В.А. Так.

Доброго дня, шановні народні депутати, шановні учасники цього заходу! Перед Міністерством соціальної політики в рамках реалізації плану дій і національної стратегії було поставлено те завдання, яке, напевно, є найбільш проблематичним і критичним. Зокрема, стояло завдання – створити

належні умови для відновлення права на виплату пенсій для мешканців території, які непідконтрольні українській владі: Луганської та Донецької областей.

Заходи затверджувалися чотири роки тому назад, і, на превеликий жаль, на сьогоднішній день ситуація не змінилася в частині виконання функціоналу на непідконтрольних територіях. За ці чотири роки під умовами, які закладалися в стратегію, розумілося право звертатися в перелік документів, які особа повинна була надати на відновлення виплати пенсій, підстави, на яких вони будуть продовжуватимуть отримувати цю виплату, були переглянуті, і за чотири роки були декілька разів вони змінені. І на сьогоднішній день хочу прозвітувати, оскільки на початку було сказано про те, що за результатами цього заходу буде надана критична оцінка, тому що було зроблено, зокрема, урядом, а також будуть означені ті завдання, які необхідно буде здійснювати в подальших роках.

Тому на сьогоднішній день завдяки змінам, які були внесені в 637 Постанову в серпні місяця цього року, для відновлення виплати пенсій внутрішньо переміщеним особам, в тому числі тих, які перебувають на непідконтрольній території, достатньо звернутися до територіального органу Пенсійного фонду, в якому особа перебуває на обліку, і це не прив'язано до факту реєстрації місця проживання. Відповідно виплата поновлюється, якщо немає особливостей про те, що є підстава вважати, що людина з тих чи інших підстав була виключена з єдиного реєстру внутрішньо переміщених осіб, вона відновлюється з дати її припинення.

Безперечно, над чим на сьогоднішній день міністерство разом з Пенсійним фондом продовжує працювати, це питання виплати пенсій за минулі періоди. Дійсно, є над чим працювати, і робота в цьому напрямі продовжується.

Дякую.

ТАРАСЕНКО Т.П. А питання: об'єм заборгованості по пенсіях можете повідомити?

КУДІН В.А. У нас є дві цифри. Якщо ви знаєте, проблематика полягає в тому, що є чисельність осіб, які щонайменше один раз звернулися до територіальних органів Пенсійного фонду, ця чисельність складає 758 тисяч по останніх підрахунках, для них це складає 86 мільярдів гривень орієнтовно. Якщо враховувати станом на 1 серпня 2014 року, то 122 тисячі, які до нас жодного разу не звернулися. Питання, як бути з ними. Це окрема проблематика. Тому цифра може бути трошки більша, ніж та, яку я попередньо озвучувала.

ТАРАСЕНКО Т.П. Так, дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую. Дуже коротко.

І тоді для коментування хотіла передати слово представникам громадських організацій, зокрема Марії Красненко, що представляє Громадський холдинг "Група впливу".

ТАРАСЕНКО Т.П. Я перед цим би хотів взяти слово трохи по регламенту з приводу того, що все-таки зараз ми затримуємо, на коментарі буде по 3 хвилини.

КРАСНЕНКО М. Добре.

Вітаю всіх! Насправді, я достатньо оперативно, аби вкластися в регламент і дати слово іншим.

Перш за все, дякую за присутніх Міністерства соціальної політики, до яких насправді від нас є найбільш зауважень, оскільки у питанні захисту прав внутрішньо переміщених осіб, в тому числі в контексті і національної

стратегії, і плану дій потрібно розуміти, що забезпечення соціальних прав переселенців не є виконаним. І мова йде не тільки про жителів, які перебувають на окупованих територіях, а й безпосередньо про тих осіб, які постійно, системно проживають на підконтрольній території України. В цьому аспекті ми повторно звертаємо увагу на те, що попри чисельні рішення судів, в тому числі Верховного Суду України, який відзначає дискримінаційність постанов Кабінету Міністрів України, такі постанови є діючими, і вони є застосовними до переселенців. Відповідно говорити знову ж таки про виконання Національної стратегії щодо внутрішньо переміщених осіб у питання соціального забезпечення не можна говорити.

А другий аспект заключається у пенсійних виплатах. Щодо пенсійних виплат ми вчергове звертаємо увагу, в тому числі щодо прав людини, що пенсія не є соціальною виплатою, і в контексті цього не можна говорити щодо виплати заборгованості, невиклати пенсій окремим категоріям осіб або вже протягом близько двох років не приймати процедуру, яка передбачає виплату так званої заборгованості, яка була сформована. Це те, що стосується безпосередньо плану дій щодо соціальної сфери, це те, на що ми повторно звертаємо увагу.

Разом з тим щодо другого компоненту, який стосується національної стратегії, безпосередньо того, що ця стратегія має, і план дій відповідно, має в наступні періоди бути переглянутим. Для нас є важливим аспект інтеграції внутрішньо переміщених осіб. Оскільки ми говоримо уже про тривалий період конфлікту, на шостому році нашої війни ми маємо говорити про те, що внутрішньо переміщені особи мають повноправне право бути членами громади і відповідно мати відповідні права. Мова йде безпосередньо про право голосу на місцевих виборах і відповідно участі в усіх інших інструментах локальної демократії. І в цьому контексті ми звертаємо увагу, що план дій до національної стратегії, який буде розглядатися на наступний

період, має включати відповідно і пункти щодо інтеграції внутрішньо переміщених осіб до приймаючих територіальних громад.

Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, Машо.

Далі передаю слово Альоні Луньовій – Zmina, Центр прав людини.

ЛУНЬОВА А. Дякую Ксенія, дякую організаторам.

Я хотіла би зазначити наступне. Бо хотіла у своєму виступі торкнутися питання: реалізації Нацстратегії в сфері захисту прав людей, які залишилися на окупованих територіях.

Звичайно, через те, що нацстратегія приймалася у 15-му році, то й мета відповідно була сформована таким чином дуже абстрактно, що мета стратегії в цій частині є дотримання прав людини, забезпечення прав і свобод громадян України. Звичайно, зараз вона мала б бути більш уточнена, тому що люди, які проживають на окупованих територіях, мають специфічні потреби і у сфері захисту прав людини також.

Мені здається, що сьогодні жодного разу не звучало про те, що в минулому році ми намагалися повністю змінити, майже повністю змінити план дії з реалізації нацстратегії, він був переглянутий майже на 80 відсотків, але, на жаль, його не вдалося погодити за півтора року. І тому ми зараз маємо план, який приблизно з позаминулого року, ми вважали, громадські організації, що він не дуже виконуваний в частині, що стосується нових вже таких ненових викликів захисту прав людей, які постраждали внаслідок конфлікту.

Наразі, що можна сказати про план, що він містить доволі прогресивні норми, які були прогресивні в 16-му році і залишаються прогресивними наразі. Це є відміна, скасування дозвільної системи перетину лінії зіткнення, це є скасування дії Закону про вільну економічну зону "Крим", відновлення

пасажирського транспортного сполучення з окупованими територіями, це розробка механізму забезпечення прав на соціальний захист і пенсійні виплати, і механізм для адміністративної процедури визнання фактів народження і смерті на окупованих територіях. На жаль, ті прогресивні норми не були виконані, і ми дуже сподіваємося, що вони перекочують в новий план, який буде розроблений.

Також щодо рекомендацій стосовно можливого нового плану, а він, я сподіваюсь, буде, можна сказати, що дуже важливо, щоб там, дійсно, були відображені всі виконавці, тому що відсутність уже протягом трьох років Міністерства з питань тимчасово окупованих територій і вже нового Міністерства у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб, звичайно, не додає ефективності плану, оскільки наразі там зазначені виконавці і вони звітуються, виконавці, на які не покладено зобов'язання у сфері захисту прав людей, які постраждали внаслідок збройної агресії, внаслідок окупації.

Також ми маємо говорити про необхідність перегляду самої стратегії в частині, що стосується мети і тих специфічних потреб, які є у мешканців окупованих територій. І ще раз кажу, що ті прогресивні норми, які наразі є в плані, мають залишитися і зберегтися. І позаминулого року на базі Комітету з питань прав людини проводили комітетські слухання щодо стану виконання нацстратегії у сфері якраз нових викликів, у сфері захисту прав людей, які постраждали від конфлікту, і туди ми давали рекомендації. Я їх перед виступом сьогодні переглянула і можу сказати, що майже всі вони залишаються актуальними. І думаю, що комітет, на сайті якого висять ці рекомендації, може просто взяти їх скопіювати, і в цьому році знову говорити про те, що ці рекомендації є актуальними, є актуальними наразі і будуть актуальними в наступні, думаю, що пару років.

Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, Альона. Повністю погоджуюся.

І далі хотіла би надати слово Лідії Кузьменко, Агентство ООН у справах біженців в Україні.

КУЗЬМЕНКО Л. Дякую.

Наша організація вже говорила в розділі, який стосується захисту біженців, але наш мандат, зокрема, розповсюджується і на внутрішньо переміщених осіб, і на осіб, які постраждали від конфлікту. Вже колеги говорили про багато важливих елементів, які необхідно змінити чи додати в плані дій і, звичайно, переглянути стратегічну ціль вже не нових викликів.

Зокрема, б хотіла увагу на те, що міжнародні організації розглядають ситуацію з внутрішнім переміщенням в Україні як ситуацію тривалого переміщення (англійською *protracted displacement*), коли переміщення вже триває більше ніж можна очікувати швидкого повернення. І в результаті виникає серйозна потреба впровадження комплексного підходу в розробці і в провадженні довгострокових рішень для внутрішньо переміщених осіб.

Якщо дивитися на міжнародні стандарти в цій сфері, то довгострокові рішення охоплюють не лише інтеграцію, про яку сьогодні, за даними опитувань міжнародної організації з міграції, говорять більше 65 відсотків внутрішньо переміщених осіб.

Довгострокові рішення також включають в себе можливість повернення, а тут прослідковується прямий зв'язок із можливою стратегією чи основами державної політики в сфері перехідного правосуддя, бо будь-яке повернення мусить бути безпечним, і не просто поверненням на голі землі, а і з можливістю, власне, реінтеграції на попередньому місці проживання. Або, як у випадку із мешканцями місць компактного проживання, людьми, яких колись евакуювали або розміщували в готелях, санаторіях, гуртожитках, існує необхідність переміщення переїзду в місця, де вони зможуть більше ефективно інтегруватися.

У кінцевому рахунку все повертається до інтеграції, навіть реінтеграції, це також інтеграція, це відновлення соціальних зв'язків, це доступ повний до всіх адміністративних послуг, це відсутність дискримінації у зв'язку із внутрішніми переміщеннями. Дуже хотілося, щоб в стратегії, в оновленій стратегії та в плані дій до неї саме такими принципами пошуку довгострокових рішень була, в першу чергу, відсутність дискримінації за ознакою переміщення.

І тут одразу повертаємося до вже наболілих, набивших оскомину питань, як пенсії, компенсації за зруйноване майно, реєстрація народження й смертей, свобода пересування і так далі.

І останнє, що хотілося б сказати, це необхідність застосування підходу, за якого кожен орган державної влади, а не лише Міністерство з питань захисту ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та тимчасово окупованих територій, бачать захист цих осіб як один із пріоритетів у своїй роботі.

Дякую за увагу.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, Лідо.

І також до відсутньої дискримінації, згадалося, що якраз в плані їй було зазначено розробити методичні рекомендації щодо антидискримінаційної експертизи нормативно-правових актів, щоб не було дискримінації щодо внутрішньо переміщених осіб, що не було зроблено.

І хотіла би надати слово щодо забезпечення прав учасників АТО, ООС Вікторії Дідич, "Юридична Сотня".

ДІДИЧ В. Дякую.

Вікторія Дідич, Громадська організація "Юридична Сотня". Власне, сьогодні я говоритиму про забезпечення прав учасників Антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил. Звісно, кожне питання потребує

детальнішого обговорення і виділення там дня для дослідження всіх питань проблемних, але постараємося максимально швидко.

Так, як громадська організація "Юридична Сотня" безпосередньо займається соціальним захистом ветеранів та військовослужбовців, ми можемо стверджувати про те, які завдання були виконані, які заходи були виконані, а які не були виконані. Так із 15 заходів передбачених стратегії було виконано лише шість заходів це, що стосується забезпечення прав учасників АТО та ООС. Крім того, формулювання заходів часто є абстрактним, що дає можливість уникнути реального виконання. Наприклад, індикатором виконання більшості передбачених завдань є формулювання, подано на розгляд законопроект.

Отже, якщо ми говоримо про статус, про учасників АТО та учасників ООС, ми передусім повинні розглянути питання надання статусів, статусів, які вони отримують. Таким чином, учасники АТО, ООС сьогодні отримують статус учасника бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, а в разі їх загибелі (смерті) їхні родичі отримують статус члена сімей загиблих.

Трохи про цифри. Сьогодні статус учасників бойових дій надано 420 тисяч осіб, з них 370 тисяч внаслідок участі в АТО, ще приблизно 120 тисяч осіб з інвалідністю внаслідок війни і 161 тисяча членів сімей загиблих. Соціальна підтримка зазначеним категоріям населення надається у формі пільг та послуг, більшість яких закріплені в Законі "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", в середньому це становить 36 пільг на одну із категорій осіб.

Однак, значна кількість не говорить про те, що пільги реально виконуються, і часто вони, дійсно, таки не виконуються, і причин цьому є декілька: або ветерани недостатньо проінформовані про пільги, які їм забезпечуються державою, або відсутність коштів, це часто, якщо забезпечується державна підтримка за рахунок коштів органів місцевого самоврядування, а також низка обмежень, які встановлюються підзаконними

актами, що фактично видозмінює задеклароване право, відсутність відповідних порядків або, навпаки, декілька порядків, які спрямовані на реалізацію однієї з пільг. Так, як наприклад, у нас сьогодні із санаторно-курортним лікуванням. Вирішити цю проблему може нова редакція Закону про статус ветеранів війни, власне, чим сьогодні займається низка громадських організацій спільно із Міністерством у справах ветеранів і тимчасово окупованих територій.

Наступне. Через відсутність автоматизації процесів, пов'язаних з наданням послуг, пільг, гарантій збільшується вплив людського фактору і службовці на місцях приймаються рішення часто на власний розсуд. Крім того, в державі відсутні механізми для того, щоб визначати чітку послідовність у потребах ветеранів. І, враховуючи наведене, в лютому 2018 року було прийнято Закон 2684, яким передбачено створення єдиного державного реєстру ветеранів. Однак, сам реєстр станом на сьогодні ще не було створено.

Невирішеним також залишається питання надання статусу соціальних гарантій добровольцям. Покликаний це питання вирішити також законопроект реєстраційний номер 2045-1, який вже було прийнято у першому читанні, наразі очікується прийняття його в другому читанні. І, крім того, все це потребує законодавчого врегулювання питання пільгового кредитування на будівництво (реконструкцію) житла для учасників АТО і ООС, а також питання надання грошової компенсації за навчання у закладі вищої освіти незалежно від форми власності та підпорядкування.

Окремо хочеться зазначити, що спільно із Комітетом Верховної Ради з прав людини і низкою громадських організацій, Міністерством соціальної політики, Міністерством у справах ветеранів ми готуємо законопроект і підготували щодо статусу осіб, які незаконно позбавлені волі. Це мова йде про військовополонених, заручників та в'язнів Кремля. Проект є дуже необхідним, і ми очікуємо на найближчу його реєстрацію та прийняття.

Дякую.

СЕМБОРКІНА К.О. Дякую, Вікторія, що згадала останній законопроект, він, дійсно, важливий, сподіваємо, що буде прийнятим.

Хотілося б перейти до наступної теми – це протидія катуванням, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню. І надати слово Міністерству юстиції України, зокрема, заступнику міністра Віталію Василюку.

ВАСИЛИК В.В. Доброго дня, шановні колеги! Я тезово зупинюсь на тих напрямках, за які ми відповідальні.

Перше. Я констатую факти, що Міністерством юстиції ліквідовано Державну пенітенціарну службу повністю та покладено її функції на Міністерство юстиції, яка в свою чергу створила адміністрацію ДКВС. Таким ми розпочали та провели демілітаризацію часткову державної пенітенціарної системи і розпочали рух в напрямку пробації, а саме частину людей з тюрем Міністерство юстиції планує передати під пробацію. Зараз маємо успішні пілоти, про що, власне кажучи, найближчими днями будемо звітувати за своїх 90 днів.

Далі. З ключових речей. Медичних працівників було виведено повністю з підпорядкування адміністрації ДКВС, що, звісно, отримало і отримує величезний супротив. І ми, власне кажучи, новий міністр та заступники докладають зараз усіх зусиль для того, щоб припинити будь-які дискусії між нашим силовим блоком та медичними працівниками, які, власне кажучи, завжди були у підпорядкуванні цих силовиків. І ту систему зруйновану та повністю неконтрольовану, яку ми маємо, це якраз і наслідок того, як правозахисний блок, так і медичний блок він, власне кажучи, не виконував свій функціонал, і все було спрямовано не на ресоціалізацію та виведення тих людей з соціально небезпечної сфери і можливості їх

повернутись до нормального життя після відбування покарання, а навпаки, власне кажучи, надавався матеріал, та я собі дозволю сказати таке, біомаса для кримінальної субкультури, для кримінальних елементів, і суспільство від цього тільки страждало. Ми кардинально змінимо і змінюємо підходи в цьому напрямку. Зокрема, як я уже зазначав, створюємо державну установу "Центр пробації", і це передові світові практики, власне кажучи, значна частина людей, які зараз перебувають у тюрмах, вони там не мають перебувати. Вони мають перебувати під наглядом пробації.

Крім того, в Адміністрації кримінально-виконавчої служби введено структурний підрозділ, який називається "Відділ з дотримання прав засуджених осіб та взятих під варту". Це теж великий крок, у кожному нашому міжрегіональному управлінні, які створені з метою оптимізації на заміну обласних територіальних управлінь пенітенціарної системи, які були в кожній області, а тепер у нас є лише сім міжрегіональних управлінь, це суттєво також зменшило адміністративний апарат, який непотрібний, який, власне кажучи, виконував не ті функції, заради яких має функціонувати пенітенціарна система.

У 123 установах виконання покарань, які у нас є, та в 16 ізоляторах створено дистанційні пункти доступу до безоплатної правової допомоги.

Дуже важлива річ, над якою ми зараз працюємо, і ми маємо до 20 грудня відзвітувати про функціонування його як пілоту, це порядок формування та введення реєстру засуджених осіб. Тобто створюється і створений вже де-юре новий реєстр державний, а саме єдиний реєстр засуджених осіб. Це також суттєво допоможе і державі, і засудженим, і правозахисникам побачити, яка є реальна проблема. Тобто це буде чесний зріз: що ми маємо, хто ці люди, які ті люди, по яких вироках їх засуджено, то держава отримає контроль. На сьогоднішній день це все повністю розбалансовано, ніхто навіть точно із статистики, станом на сьогодні Міністерство юстиції, яка у нас кількість, по яких статтях, скільки з цих

людей наркозалежних, яким чином вони переміщаються всередині установи. Ви самі знаєте, що це великі корупційні ризики, коли, наприклад, там бізнес селять в так звані хати разом з криміналітетом і отримують від цього різного роду корупційні зиски. Так ось цифровізація така і введення цього реєстру, вона суттєво зменшить людський фактор. І ми сподіваємося, що за наслідками також цього кроку цю систему залишать ті люди, які працюють там не за своїм призначенням, а мають якісь інші свої інтереси, і туди зайдуть нормальні люди, а ми зі своєї сторони створюємо повноцінні умови праці для цього.

Далі. Ми затвердили оновлені правила внутрішнього розпорядку виконання покарань, що передбачають розширення прав засуджених, які відбувають покарання у виправних центрах та колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання та дільницях соціальної реабілітації. Крім того, я хочу звернути увагу, що у Комітеті з питань правової політики знаходиться законопроект, він ще не проголосований, стосовно побачень правових адвокатів зі своїми засудженими, в режимі "24 на 7". Станом на сьогодні, я думаю, що всім відомо, що заклади виконання покарань, вони дуже лояльні і дуже відкриті, починаючи від місії Червоного Хреста, там правозахисників, візитів депутатів, крім того, що є окремий прокурорський нагляд, але стосовно його ефективності, я думаю, що то окремий блок розмов. Але наші тюремники відчувають себе те, що вони є так званою "боксерською грушою", по залишковому принципу, все, що залишилось у прокурорів, бо вони ходять туди кожний день і там, власне кажучи, знають реальні проблеми, що є певні законодавчі недопрацювання. Тому, власне кажучи, відбувають ті чи інші порушення, але вони не виконують знову ж таки свій функціонал.

СЕМЬОРКІНА К.О. Пане Віталію, прошу звершувати.

ВАСИЛИК В.В. Стосовно ще акцентів, які б ми хотіли зазначити, то важлива історія з короткостроковими побаченнями, які можуть надаватися як у відкритих без соціального розмежування скла та переговорного пристрою, так і в закритих умовах.

А в цілому я хочу зазначити, що Міністерство юстиції вводить багато цивільних елементів у цю повністю мілітаризовану структуру, і ми плануємо досягнути значних успіхів в цьому напрямку.

Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую.

Добре. І прошу до слова пані Катерину Павліченко, заступницю міністра внутрішніх справ України.

ПАВЛІЧЕНКО К.В. Доброго дня, шановні присутні! Перш за все дуже коротко хочу зосередити вашу увагу відносно того, що було зроблено Міністерством внутрішніх справ в рамках виконання даного плану. Почну з того, що взагалі загалом відповідно до плану заходу з реалізації національної стратегії Міністерство внутрішніх справ є основним виконавцем у 88 заходах та співвиконавцем у 79 заходах зазначеного плану. Дещо ми сьогодні вже говорили відносно цих заходів в рамках теми третьої, доповідала Державна міграційна служба. У своєму виступі я хотіла би зосередити вашу увагу і зробити акцент, зокрема, на тих розділах, які стосуються забезпечення прав на свободу та на особисту недоторканість плану дій, де Міністерство внутрішніх справ є основним виконавцем у шести заходах передбачених планах та співвиконавцем в одному заході зазначеного розділу.

Також на тому розділі, який стосується протидії катуванню, жорсткому, нелюдському або такому, що принижує гідність поводженню. Відносно цього розділу Міністерство внутрішніх справ є основним виконавцем у восьми заходах і співвиконавцем у десяти таких заходах.

Зокрема, органами Міністерства внутрішніх справ були вже реалізовані наступні кроки з виконання плану заходів. А саме законом України затверджено було Дисциплінарний статут Національної поліції, яким передбачено процедуру участі заявника у проведенні дисциплінарного розслідування. Крім цього, на виконання пунктів плану було встановлено критерії оцінки ефективності діяльності Національної поліції, а саме порядок проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції, та на основі вже тих кращих міжнародних практик і відповідний порядок на сьогоднішній день вже був затверджений постановою Кабінету Міністрів.

Також ми є співвиконавцями в одному із пунктів плану стосовно Конвойної служби. На сьогоднішній день ще триває процес оновлення автопарку Національної гвардії спеціальними автомобілями для перевезення осіб, взятих під варту. І впродовж 18-19-х років підрозділи конвоювання вже було забезпечено 35 одиниць новітніх модернізованих автомобілів, які вже використовуються на службі в даних питаннях.

Також було утворено міжвідомчу робочу групу із залученням, в тому числі і працівників громадськості, для впровадження єдиної картки затриманої особи в діяльності органів системи Міністерства внутрішніх справ. На сьогоднішній день у тестовому режимі вже працює близько 130 таких баз, зокрема, в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції. Проте ми будемо їх масштабувати, також задіювати інші органи системи Міністерства внутрішніх справ, такі як ДМС, Державна прикордонна служба, а не тільки Національна поліція України.

Також хотіла би окремо звернути вашу увагу на те, що підрозділами Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції здійснюється оперативне документування виявлених правопорушень та оперативне супроводження їх розслідування. Зокрема, впродовж 10 місяців 19-го року проведено вже майже 3 тисячі 300 оперативно-профілактичних заходів, в тому числі із виявлення та попередження фактів незаконного затримання

громадян, спричинення їм тілесних ушкоджень, зберігання сторонніх предметів у службових приміщеннях, що можуть бути знаряддями тортур.

Впродовж вказаного періоду до підрозділів внутрішньої безпеки надійшло майже 2 тисячі звернень громадян про порушення їх конституційних прав і свобод. За вказаними фактами органами досудового розслідування розпочато вже 49 кримінальних проваджень, 83 працівники притягнуті до дисциплінарної відповідальності, з них 7 працівників звільнено. Загалом з початку року за матеріалами внутрішньої безпеки органами досудового розслідування розпочато 58 кримінальних проваджень.

Разом з тим, на виконання деяких пунктів плану необхідно значне фінансування тих пунктів плану, зокрема, Міністерство внутрішніх справ. Наприклад, є такий пункт плану, який передбачає впровадження механізму автоматизованої реєстрації відвідувачів в усіх адміністративних будівлях органів та підрозділів Національної поліції. Це, дійсно, потребує виділення значної кількості коштів з державного бюджету. Було підраховано, що для повного обладнання підрозділів поліції системами відеоспостереження з централізованим збереженням таких записів, необхідно закупити близько 9 тисяч відеокамер та 882 комплекти мережевих цифрових відеореєстраторів. Орієнтовна вартість такого обладнання складає близько 90 мільйонів гривень.

Разом з тим, хотіла би, насамкінець, сказати, що в процесі виконання цих заходів, які вже були виконані Міністерством внутрішніх справ, і тих, які виконуються, дійсно, необхідно внести певні корективи в майбутній план. І Міністерством внутрішніх справ надалі готове реалізовувати необхідні заходи, спрямовані на забезпечення захисту прав свободи людини і громадянина, і ми готові брати активну участь в розробленні нового плану дій.

Дякую за увагу.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дуже дякую, пані Катерино.

І також собі занотуємо, що обов'язково бажано розраховувати можливий бюджет як від держави, так, можливо, і фінансування від донорів для реального виконання плану дій.

І хотіла би для коментаря передати слово Маргариті Тарасовій – ZMINA, Центр прав людини.

ТАРАСОВА М. Дякую.

Хотілося б сказати, що попри ті позитивні речі, які пан Віталій, пані Катерина вказали, на жаль, катування все ще безкарно практикується на території України, на це нам вказував і спеціальний доповідач ООН з питань катувань, який в тому році відвідував Україну. І, мабуть, таким найпомітнішим досягненням у сфері протидії катувань за ці роки було створення, нарешті, Державного бюро розслідувань. Однак, є дуже суттєві питання до спроможності ДБР розслідувати катування. Тому що, наприклад, в тому році ДБР звітувало, що розслідувало 22 справи проти правоохоронців з ознаками катувань. До вироку суду дійшло дві справи за статтею "Катування", це менше ніж українці виграли проти України в Європейському суді з прав людини за статтею "Заборона катувань" в тому році.

Одна з таких суттєвих проблем, мабуть, які впливають на неспроможність ДБР розслідувати ці справи, є, власне, система фіксації тілесних ушкоджень, фіксацій дій, які відбуваються з затриманими в місцях несвободи, де власне ці катування відбуваються. Чудово, що є система Custody Records, про яку сказали, яка є в ізоляторах тимчасового тримання, але це лише ізолятори тимчасового тримання. У нас є 10 міністерств і відомств, які відповідальні за місця несвободи, і в них, на жаль, цієї системи немає. І в тих місцях несвободи, які ми досліджували в цьому році разом з Уповноваженим з прав людини, це 35 місць різного підпорядкування, в яких ми спеціально досліджували саме систему фіксації, ми виявили, що в

жодному ця система не відповідає стандартам ООН, тобто не відповідає Стамбульському протоколу. Тілесні ушкодження фіксуються в журналах, які не є медичними, фіксуються немедичними працівниками, навіть там, де це роблять лікарі, вони це роблять вкрай стисло, з використанням навіть хибної термінології. Наприклад, діагноз "забій" не існує, однак він ще вказується, і це дуже сильно впливає потім на успіх судово-медичних експертиз, які є, власне, є ключовими у питаннях розслідування, тому що вони не можуть використовувати ці некоректно заповнені матеріали у своїх судово-медичних експертизах.

Медична служба, яка виведена в пенітенціарних системах в окремі установи, все ще залишається, як ми бачимо, в фінансовій та організаційній залежності від адміністрації. Ті лікарі, з якими ми спілкувалися в цьому році, говорять про те, що при виявленні тілесних ушкоджень, вони повідомляють оперативному працівнику установи або адміністрацію. Тобто не прокурору і тим більше не Державному бюро розслідувань.

Ще хотілося б сказати, що медичні огляди, як це передбачено в закон, проводяться неконфіденційно. В пенітенціарних установах вони проводяться в присутності оперативних працівників, в психіатричних лікарнях в присутності поліції, яка доставила людину з психічним розладом до лікарні, в системах соціального захисту вони відбуваються у присутності родичів. Власне, всі люди могли брати участь у заподіянні тілесних ушкоджень, однак вони присутні при огляді, навіть у соціальних закладах саме родичі надають пояснення звідки з'явилися тілесні ушкодження в людини, яку, власне, привезли в соціальний заклад.

Ще хотілось би сказати про те, що судово-медична експертиза наразі може стикнутися з проблемами з кадровим голодом, тому що в Головному судово-медичному бюро, наприклад, міста Києва наразі черга на експертизу складає близько трьох років. І в цьому році Міністерство охорони здоров'я виключило з переліку спеціальностей до інтернатури "Судово-медичну

експертизу". Тобто наразі людина, яка закінчує медичний університет, не може пройти спеціалізацію судово-медична експертиза, мусить проходити інші. Тобто відповідно і без того не дуже популярна спеціалізація може стикнутися з тим, що нові люди не будуть приходити.

У системі відшкодування жертвам, у системі реабілітації жертві, як то кажуть, "кінь не валявся". Вибачте за таке просторіччя. Системи немає відшкодувань людям, які постраждали від катувань, немає. Вони скоріше отримують компенсацію в Європейському суді. До речі, за 5 років Україна десь близько понад 800 тисяч євро виплатила жертвам катувань в Україні, мабуть, логічніше було б ці гроші потратити на власні системи розслідування і реабілітацію.

І на звершення хочу сказати, що наразі в Генпрокуратурі новостворений Департамент з нагляду за справами щодо катувань розробив дорафт стратегії з протидії катуванням, який, на мій погляд, є досить виваженою і логічною. Не знаю, чи вона реалістична на ті два роки, на які вони запланували, тим не менше це вектори, на які можна орієнтуватися.

І, що найголовніше, ця стратегія включає три складові протидії катуванням: це попередження катувань, це документування та розслідування, це реабілітація. І це ключове, тому що ці три складові, вони мають бути пов'язані, і всі заходи мають бути спрямовані на те, щоб на трьох ланках відбувалася системна робота.

Власне, я закликаю всіх учасників надалі приділяти увагу протидії катуванням саме в цьому ключі, щоб ми орієнтувалися саме на всі складові протидії катуванням. Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, Маргарито.

І переходимо до наступної теми. І знову спікер Міністерства юстиції. І тема: "Забезпечення права на справедливий суд". Хочу надати слово

виконуючому обов'язки генерального директора Директорату з прав людини, доступу до правосуддя та правової обізнаності Івану Івановичу Шемелинцю.

ШЕМЕЛИНЕЦЬ І.І. Дякую.

Хочу подякувати комітету за якісну організацію цих комітетських слухань і перейти до стратегічної цілі забезпечення права на справедливий суд і тих заходів, які визначені в плані дій і, зокрема, пунктами з 16 по 28.

У цілому, якщо аналізувати цей блок і безпосередньо цю частину, і цю стратегічну ціль, то, звісно, можна сказати, що більшість заходів, які там концептуальні, вони виконані. А частина заходів, які передбачаються, виконання продовжується, і як зазначав наш заступник міністра юстиції, найближчим часом частина цих заходів, які там передбачені, пов'язані з розробкою нових проектів нормативно-правових актів, будуть подані в установленому законом порядку.

Стосовно досягнень. Були розроблені і прийняті закони про виконавчі провадження та про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, і низка підзаконних нормативно-правових актів, які запровадили або підвищили функціонування інституту приватних виконавців. Також запроваджено інститут конституційного скарги.

Окремий блок стосується надання правової допомоги і підвищення якості надання правової допомоги, посилення інституційної спроможності системи безоплатної правової допомоги. У цьому напрямку, зокрема, затверджені стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у цивільному та адміністративному процесах та представництва у кримінальному процесі. Відкриті були на виконання плану дій, були відкриті провокатори, це міжрегіональні ресурсно-тренінгові центри правової допомоги, на базі яких проводиться ціла низка заходів потрібних, які сприяють підвищенню якості надання правової допомоги.

Також посилена або покращена якість первинної правової допомоги. Зокрема, розроблено методичні рекомендації, більше тисячі методичних рекомендацій для органів місцевого самоврядування щодо організації ними безоплатної первинної правової допомоги.

Були розроблені також, і розроблені, і прийняті, наприклад, Закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень", значить, як і врегульовано питання розслідування кримінальних проступків, і зараз буде продовжена в цьому напрямку робота.

Є частина заходів, по яких виконується, вірніше, виконання продовжується в силу певних об'єктивних і суб'єктивних причин. Наприклад, по деяких заходах були розроблені проекти законів, внесені в установленій процедурі. Але у зв'язку зі зміною складу Кабінету Міністрів були повернуті розробникам і продовжується процедура узгодження таких актів.

Є частина заходів, які неможливо виконати в силу там того, що вони сформульовані таким чином, що їх виконання викликає там певне незрозуміння. Але це проблема взагалі і в цілому плану дій. І Міністерством юстиції, зокрема Директоратом у справах людини, як було вже сьогодні зазначено, було за дорученням Кабінету Міністрів організовано розробку внесення змін до плану дій, але в силу того з об'єктивних причин нам не вдалося ці зміни прийняти.

Тому зараз основний ключовий момент – це, звісно, на розробку нового плану дій, визначення чітких конкретних індикаторів, досягнення яких буде сприяти покращенню і посиленню підходу, заснованого на правах людини. І я переконаний, що спільними зусиллями безпосередньо цієї місії і цих цілей нам вдасться досягнути.

Дякую.

СЕМЬОРКИНА К.О. Дякую, Іване Івановичу. І дуже дякую директорату і вам за допомогу в організації цього заходу.

І дуже просили коментар від ООН-жінки Асильбекова Нургуль, керівниця Проекту просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в рамках реформи децентралізації в Україні.

АСИЛЬБЕКОВА Н. Дякую.

Я прошу прощения, что я без очереди, просто у нас следующая зустріч. Я хотел только очень кратко сказать, что вот сейчас идет процесс разработки региональных стратегий, и ООН-жінки оказывают помощь ко внедрению гендерных подходов. Ни в одной региональной стратегии нет никакой ссылки, никакого референса на Национальную стратегию по правам человека. А люди не живут в министерствах, они живут в городах, поселках, деревнях. И вот в рамках проекта по нашей децентрализации большая просьба к комитету, две постановления Кабмина 931, 932, которые регулируют разработку вот стратегического планирования на региональном уровне, необходимо сделать этот референс. И вот Цели сталого розвитку, они абсолютно как бы игнорируются, нет национализации. А если не будет данных дезагрегированных по полу, по возрасту, по инвалидности и так далее, мы не сможем выполнить вот этот принцип не оставить никого позади. Мы смотрим демографический анализ по областям, нигде не дифференцируют не ВПО. А как делать интеграцию ВПО, если этих данных нет стратегий, если нет соответственно мер, соответственно нет бюджета и соответственно в услугах это не учитывается? Ни от лиц с инвалидностью. Расщепление данных как бы по признаках дискриминации поможет нам вытащить самые вразливые группы, которые сейчас рассматриваются, вот загално население, загално, понимаете, ВПО. А ВПО больше 50 процентов – это женщины и больше 60 – это женщины, которые старше 50 лет. И вот

мы получаем вот эти человеческие портреты, которые, к сожалению, не учитываются в стратегических и бюджетных документах.

Поэтому большая просьба, ООН-жінки готовы оказать эту помощь в экспертизе, подготовке рекомендаций. Мы эти рекомендации уже дали Минрегиону, но кажется, что необходимо вот со стороны парламента, все-таки это постановления Кабмина, это национальное законодательство, эти моменты учитывать. Национализация стало розвитку она вот очень нужна в процессе сейчас текущего вот процесса стратегического планирования.

Большое спасибо.

ТАРАСЕНКО Т.П. Дякую за інформацію.

Я думаю, що ми на комітеті її дослідимо, передивимося всі постанови, нормативну базу і звернення відповідне від комітету направимо.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую.

І, продовжуючи тему "Забезпечення права на справедливий суд", до слова запрошую на коментар Миколу Сіому – Українська фундація правової допомоги.

СІОМА М. Добрий день, шановні колеги! Микола Сіома, директор Української фундації правової допомоги. Мене попросили прокоментувати і надати свою експертну оцінку щодо компонентів, пов'язаних з діяльністю безоплатної правової допомоги, зокрема, щодо забезпечення якості. І тут, власне, я хотів би говорити про стандарти якості безоплатної правової допомоги в цивільних адміністративних справах і представництва у кримінальному процесі, і стандартах безоплатної правової допомоги в кримінальних справах.

Річ у тім, що стандарти у кримінальних справах були затверджені Міністерством юстиції у 14-му році Радою адвокатів України, а стандарти в

цивільних адміністративних справах і представництві у кримінальному процесі були затверджені у 17-му році. І, насправді, це дуже хороший, якісний, фаховий експертний документ, і ті стандарти є комплексом характеристик моделі якісного надання безоплатної правової допомоги. При цьому, тобто виконуючи стандарти, сумлінний адвокат демонструє те, що гроші платників податків, які йдуть на систему безоплатної правової допомоги, йдуть не дарма, і держава впевнена, що вона витрачає кошти на БПД правильно. При цьому, що координаційний центр, який фактично регулятор системи, Координаційний центр з надання правової допомоги Міністерства юстиції України, фактично позбавлений інструментів для оцінки правильності застосування стандартів адвокатами. Звісно, там є створення Управління забезпечення якості правової допомоги, відділ експертного правового аналізу, але дієвих інструментів перевірки у них немає. І через що в різних регіонах України, скажімо, ті ж самі менеджери з якості, це уповноважені службові особи, які мають нібито здійснювати оцінку якості, здійснюють її в різний спосіб. Це все пов'язано з різними способами взаємодії Міністерства юстиції з адвокатурою, з Національною асоціацією адвокатів, і ці способи комунікацій змінюються від партнерських до дискусійних.

У 18-му році низка громадських організацій таких потужних, це Українська Гельсінська спілка з прав людини, Харківська правозахисна група, Українська фундація правової допомоги, ініціювали впровадження в системі безоплатної правової допомоги нової моделі управління якістю на основі загального світового стандарту прийнятої моделі ....., коли адвокат може оцінити роботу іншого адвоката як рівний рівного, і надати консультативну допомогу щодо якості такої правової допомоги. Тобто мета такого інтерв'ювання не санкція, а, власне, допомога у встановленні кращого підходу до надання правової допомоги. Власне, це підвищення кваліфікації

адвоката або встановлення необхідності проведення можливого навчання таким адвокатом.

Відповідно спільно з координаційним центром, Національною асоціацією адвокатів, з цими трьома організаціями був підписаний меморандум і утворена Комісія з експертно-правового аналізу повноти і своєчасності надання безоплатної правової допомоги, яка наприкінці 18-го року і весь 19-й рік пропрацювала над створенням внутрішніх документів, які регламентували модель такого оцінювання якості БПД. Тобто була розроблена концепція, порядок відбору ....., порядок відбору експертів, які б могли здійснювати експертно-правовий аналіз, і сам регламент роботи Комісії з експертно-правового аналізу.

Що хочу сказати, рівність сторін і прозорість процесу забезпечувалось тим, що в комісію входило по три представники від Національної асоціації адвокатів, три представники від Координаційного центру з надання правової допомоги і три представники від громадськості. От, власне, участь громадськості убезпечувала, власне, рух процесу, тому що ми постійно спонукали до дії наших шановних представників професій, і, власне, створення цих документів.

Натомість, як я вже зазначив, тобто часи там активного партнерства і ефективного змінюються часто дискусійними. Через питання, не пов'язані з оцінкою якості, скажімо, там Національна асоціація адвокатів призупинила активну участь в роботі Комісії з експертно-правового аналізу, чим фактично створила достатньо незрозумілу для мене ситуацію. Тому що питання якості – це питання, в якому зацікавлені люди, для того, щоб правова допомога надавалася якісно, зацікавлена держава, оскільки вона оплачує діяльність, ну, платники податків і держава оплачує діяльність безоплатної правової допомоги. Тобто ця робота має здійснюватися, але ми як би "товчемо воду в ступі".

Відповідно, рекомендацію, яку я хотів би озвучити від представників громадських організацій, які входять у Комісію з експертно-правового аналізу, повноти і своєчасності надання безоплатної правової допомоги, це така скоромовка, можна сказати, це те, щоб створити, надати Координаційному центру з надання правової допомоги Міністерства юстиції законодавчо закріплений інструмент забезпечення якості. Тобто ми як громадськість, як експерти, фактично, ті організації, які я озвучив, вони створили безоплатну правову допомогу в Україні своєю експертною роботою. Ми готові надати всю експертну підтримку, запустити працюючу модель, і ми хотіли би бачити законом закріплений інструмент у забезпеченні якості для того, щоб загальна світова практика, це проведення ....., коли один адвокат може надати допомогу іншому. Тут немає якихось жодних втручань в адвокатську діяльність або адвокатську таємницю. Але це тут це забезпечує якість.

Дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дякую, Коля.

Ми завершили тематичні наші блоки. І хотіла би зараз надати слово людям, які також 5 років мали досвід вже написання і стратегії, і перегляду, і моніторингу плану дій, і виконання самої стратегії, які зробили вже певні висновки і можуть надати свою оцінку та рекомендації.

До слова хочу запросити Світлану Колишко, менеджерку проекту ПРОООН "Права людини для України".

КОЛИШКО С. Дякую, Ксенія.

Я, по-перше, хочу вибачитися перед тими, до кого я буду зараз сидіти і говорити спиною, це не дуже зручно. Але, шановні колеги, я вас відчуваю фізично, тому що за тим столом залишилося трохи більше людей, мабуть, що ваш є стіл більш стійким до випробовування стратегією.

Я просто хочу сказати, насправді, взагалі весь цей час я сиділа і думала, що більшість висновків, до яких ми дійшли шляхом дуже таких складних процедур, як то напрацювання індикаторів, їх оцінки і таке інше, тут було вже так чи інакше озвучено. Але я дуже коротко спробую завершити, скажімо так, підсумувати те, до чого ми дійшли. У вас у папках є дуже коротка презентація, вона відображає, можливо, верхівку айсбергу того, що робилося і навіщо це робилося, і до яких рекомендацій і висновків ми все ж таки доходили.

Просто стосовно взагалі самого моніторингового механізму. Те, що він є проблематичний, сьогодні вже про це згадали осіб 5 чи 6 щонайменше. І те, що проблеми з моніторинговими механізмами існують як стратегії, так і плани, про це розуміє саме Міністерство юстиції, громадськість про це неодноразово наголошувала. Як ви бачите, результати моніторингу, яке проводилось Міністерством юстиції, про що нам прозвітували в тому році, було 46 відсотків, при тому громадськість стабільно звітує про абсолютно інші цифри, які фактично вдвічі. Навіть є на телевізорі, у кого немає презентації. Це не говорить про те, що хтось неправильно щось рахує. Можливо, це говорить про те, що порахувати те, що там закладено просто шляхом виконано - невиконано, доволі неможливо, тому що різні люди, різні речі туди вкладали.

І, якщо чесно, як людина, яка координувала процес розробки плану, я сама доки не підніму весь пакет документів і не з'ясую, звідки взагалі виник цей пункт, дуже часто не можу зрозуміти, а про що він взагалі. І чи він виконаний, чи не виконаний, можна судити лише з того, коли піднімаєш документ, а на чому воно взагалі спиралося і звідки воно виходило. Тому це не проблема того, що хтось неправильно рахує насправді. Принаймні не лише цього.

Стосовно самої стратегії. Це дуже масивний документ, він розроблявся з дуже широким залученням громадськості. Майже 300 організацій на

момент 15-го року виявили бажання бути залученими до його розробки. Активними учасниками було 50 чи 70, але все одно 300 організацій до цього долучились, так чи інакше були долучені до Google-переписки. Як виглядає цей документ чи то структуровано, ви бачите це. Тобто йдеться про 160 очікуваних результатів, які ще розподілені майже більше з 600 заходів. Чи це можливо нормально про моніторити? Чесно кажучи, мабуть, що не дуже. Якщо чесно.

Тому ми протягом фактично всіх цих років намагалися знайти ту ідеальну модель, за якою все ж таки можна було б десь щось оцінити, і воно було більш-менш об'єктивним. І, власне, саме цей шлях профпомилка привів нас до того, що оцінювати, власне, план не завжди є коректним, тому що план з самого початку є документом доволі технічним, і там багато речей прописано виконано-невиконано, тобто ставиш галочку. Замість того, щоб оцінити, чи, дійсно, відбулися якісь зміни, тому ми, власне кажучи, для себе зрозуміли, що ми будемо орієнтуватися саме на стратегію і не будемо йти за принципом виконано-невиконано, а будемо думати, все ж таки про те, чи є реальні зміни, чи є якась динаміка (негативна чи позитивна – це теж динаміка) у певному напрямку.

І саме тому при оцінюванні взагалі стратегії ми для себе орієнтувалися на систему, яка була свого часу запроваджена Верховним комісаром з прав людини ООН, це так звані індикатори дотримання прав людини. Ця методологія, вона доволі складна, вона передбачає цілу систему індикаторів для того, щоб виміряти певний результат. І одним індикатором це не обмежується, якщо йдеться саме про реальні зміни. І тим більше, якщо ми говоримо, що у нас 160 результатів, то навіть такий чисто математичний підрахунок помноження на три, тому що там передбачено три види індикаторів, це виходить майже 500 індикаторів. Задайте собі питання, скільки людей потрібно для того, щоб дійсно виміряти глибоко документ. Це, дійсно, доволі складно буде.

Тому, чесно кажучи, ми для себе знову ж таки дуже чітко розрізняли, що кількість індикаторів, які ми будемо вимірювати, будуть менші. І джерела, які ми брали для такого процесу, це були, звісно, відкриті джерела. Ксеня Семьоркіна надіслала кипу запитів на доступ до публічної інформації, тим самим отримала, з одного боку, важливу інформацію, а, з іншого боку, ще й промоніторила, як дотримується право на доступ до публічної інформації, що теж можу сказати, що не дуже. Тому що один департамент відповідає, що даних немає, а інший департамент таки надає. Але це вже така справа.

В принципі, джерела даних в самій стратегії, у самому указі Президента дуже чітко написано, що там можна використовувати. Фактично, будь-що, але воно має бути відкрито, воно має бути максимально об'єктивно, і ми намагалися саме використовувати для аналізу саме такі джерела. Ми використовували як статистику, яка доволі часто не показує реальних ситуацій, тому що кількість засуджених, що тримаються чи не тримаються, кількість звільнених осіб, доки ти не залізеши у відповідні експертні оцінки, які робляться на регулярній основі, наприклад, йдеться про звіт Моніторингової місії ООН щоквартальні, то ти не можеш зрозуміти, що за цими цифрами просто криється, тому аналіз ще й експертної певної думки є дуже важливим при цьому.

Після всіх проб і помилок ми вийшли на певну систему індикаторів, яка, насправді, склалася... ми пішли по напрямках і вийшли на 25 напрямків стратегії і майже 240 індикаторів, спробували визначити все ж таки точку відліку, тому що стратегія не містить жодної точки відліку. Тобто що було... немає початкових даних, звідки ми будемо рахувати, є динаміка чи немає динаміки. Ми спробували таку динаміку для себе виявити, зробили шкалу від мінус 100 до плюс 100 для того, щоб зробити цей аналіз більш наочним.

Але, насправді, я вам хочу сказати, що не стільки важливо, що ми отримали в результаті, дуже величезна кількість цих індикаторів, і ще

більший є аналіз, який за цими індикаторами криється. Найголовніше, що ми зрозуміли, що підхід, який було закладено в стратегію і в план, вони потребують удосконалення. Тому що, якщо ми в рамках напрямку про реформу судочинства, чи воно сформульовано забезпечення права на справедливий суд як результат, пишемо, що забезпечено право на справедливий суд або ефективний доступ до правосуддя, це прекрасно. Але що це таке? Це кожний розуміє під цим щось своє, насправді, і вимірювати можна по-іншому. Але, якщо ми будемо все ж таки більш зважено підходити до процесу формулювання цих документів, то ми, можливо, все ж таки зможемо тоді, дійсно, оцінити, чи дійшли ми до якоїсь точки планової, чи ми знаходимося в тому ж самому місці, де починали 5 років тому. І тому, власне, сама це така непроста процедура аналізу, вона нам допомогла дійти певних висновків і зробити, запропонувати, скажімо так, деякі рекомендації для того, щоб, можливо, отримати продукт, який би могли потім ним користуватися і реально досягати відповідних змін.

Щодо певних таких спостережень лише загальних, тому що по кожному напрямку у нас дуже багато було питань і пропозицій, як це покращити. Виключно такі загальні речі, як різномірність формулювань стратегічних напрямків. Коли ти починаєш вимірювати, то розумієш, що половина стратегії – це конкретні права, і тоді ти підходиш до вимірювання одним чином. А є ще ціла група осіб, яка стоїть за тим стратегічним напрямком. І коли йдеться, наприклад, про права корінних народів ти не можеш брати лише те, що написано в тому напрямку, а ти можеш пройтися по всіх тих правах і подивитися, а як права цих корінних народів дотримуються, як дотримуються права на справедливий суд, а що відбувається в питаннях доступу до освіти чи підприємницької діяльності. В протилежному випадку ти отримаєш неповну картинку. І ця різномірність підходу стратегій має бути врахована будь-ким, хто буде аналізувати. В той же час дуже важливі права взагалі випадають, право на труд в Україні, в якій

величезна кількість людей виїжджають на заробітки, воно упущено взагалі, там немає цих напрямків у цілому.

Дуже багато сьогодні згадувалось про те, що стратегію плану дублюють інші плани. Так, це саме так і є. Дублювань дуже велика кількість, ми дуже так поверхнево знайшли майже 50 стратегій і планів, які так само передбачають майже ті самі пункти, ті ж самі заходи.

Чи допомогло це дійти до того чи іншого результату? Я не впевнена. Допомогло тоді, коли той чи інший план передбачав фінансування. От коли була така ситуація, то якраз той інший план допомагав тому, щоб стратегія краще виконувалась. Причому ми намагалися навіть використовувати певні індикатори цих стратегічних інших актів, наприклад, цілі сталого розвитку, і виявилось, що цілі сталого розвитку вимірюються так само регулярно, як і передбачено, тобто раз на 5 років. Тому що індикатор записано, ми думали, що цей індикатор не просто записано, а він якось вимірюється, а виявилось, що ні, він не вимірюється, але він є, він красивий. Тому несистемність взагалі оцінки стратегічних документів – це така загальна біль, а не лише тому, що стосується Національної стратегії з прав людини.

І одним з таких важливих також елементів, з нашої точки зору, що впровадження системи оцінювання моніторингу не треба робити, коли ми вже все прописали і сформулювали. А все ж таки це має бути якийсь паралельний процес. Тому що, якщо ми одразу думали про той індикатор, який ми поставимо і куди будемо рухатися, можливо, би ціль ми трошки інакше сформулювали, і тоді було б легше в майбутньому.

Знову ж таки, як вже згадували представниці з ООН-жінки, що браг дезагредованих даних – це взагалі проблема нашої статистики. Тому що якщо ще по гендеру ми щось зможемо знайти, то, якщо ти не, дай Бог, запиташ, а де ця людина проживає в міській, сільській місцевості, це щось таке, то тобі скажуть, то що ви взагалі таке питаєте.

І тому, переходячи вже, власне, до тих рекомендацій, які ми б ми вважали, трошки могли б покращити нам життя в майбутньому, якщо б ми одразу підходили трошки правильніше до формування стратегічного документа, то один з основних висновків, що проста зміна одного плану іншим, тобто фактично це ребрендинг, він не буде означати, що у нас щось покращиться з правами людини в країні. Тобто має бути все ж таки аналіз того, що пішло так, що не спрацювало, якийсь там Lessons to learn має відбутися, і він має бути покладений в основу розробки стратегії.

Знову ж таки такий елемент, про який сьогодні згадувалося, реалістичність того, що планується, і термінів, в які воно планується. У нас стратегія дуже класна в тому сенсі, що там за все хороше против всего плохого. Так, це є. Але дуже велика кількість цілей, вони будуть актуальні через сто років. Тому реалістичність планування, нехай це буде 20 заходів на два роки, але нехай ми їх виконаємо.

І знову ж таки дуже багато говорили сьогодні про посилення координаційного механізму, він продемонстрував свою фактичну неефективність. Міністерство юстиції, на жаль, було поставлено в вимушену ситуацію, коли вони типу координували, але насправді вони росто виконували функцію збору інформації і підготовки звіту. Це не координація в нормальному сенсі цього слова.

Звісно, ми дуже раді, що парламент наразі є активним у цій сфері і що, дійсно, велика кількість саме зусиль покладається на те, щоб парламент прийняв той чи інший законодавчий акт, і відповідно така робота саме на початковому етапі з парламентом є важливою. Тому що це може певною мірою також сприяти виконанню належним чином документів.

І знову ж таки, про це вже теж казали, що необхідно також думати про регіональний рівень. Адже наразі йде процес децентралізації, якщо на регіональному рівні не знають, що планується на національному, то ефективність документа суттєво знижується.

Необхідність коштів для виконання, ну, це взагалі просто зрозуміла річ, з цього доповнювати нічого не буду.

Дуже вам дякую.

СЕМЬОРКІНА К.О. Дуже дякую, Світлана, розлого.

І попрошу... Да.

ТАРАСЕНКО Т.П. Я вибачаюсь, але я уже хотів би сказати наступне, що фактично так сталося, що майже всі люди, які залишились тут, можна сказати, що вже формують робочу групу, вони висиділи. Тобто витримали і мають розуміння і насагу, що вони будуть продовжувати роботу для того, щоб в майбутньому приймати участь в робочій групі, яка буде створена на базі Міністерства юстиції України. Я так розумію, що Прем'єр-міністр України вже дав доручення міністерству України щодо розробки нового плану заходів. Крім того, Комітет з прав людини направить окреме звернення щодо формування робочої групи на базі Міністерства юстиції України. Попередньо ми обговорювали терміни можливі розроблення нового плану заходів, це приблизно, по оцінках Міністерства юстиції України, може зайняти до півроку.

Щодо нашого заходу. Він, я вважаю, вдався, тому що було почуто дуже багато думок, насправді, інформація дуже цінна, оскільки деякою інформацією я не володію, я не знав, вона була новою. Дуже цікаве дослідження, його потрібно буде зовсім детально дослідити для того, щоб, можливо, було імплементувати в нову стратегію та в новий план заходів.

Також хочу анонсувати низку заходів, які на наступному тижні у нас будуть у Верховній Раді, це саме з 3 по 6 грудня. Комітет Верховної Ради в рамках відзначення Міжнародного дня з прав людини буде проводити заходи кожний день майже. Тому прошу приєднуватися, вони всі є на сайті комітету.

Ще раз вдячний всім за те, що завітали і повідомили власні думки і пропозиції щодо плану заходів та стратегії. Дякую.